

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีนักศึกษากันจำนวนมากทั้งในประเทศไทย และในต่างประเทศ เสนอแนวคิด และผลงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการเรียนการสอนและการแนะแนว ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ที่สำคัญพอสรุปได้ตามหัวข้อต่อไปนี้ คือ

ก. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1. บทบาทของครูทั่วไปในการเรียนการสอน

1.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

1.2 บทบาทของครูเกี่ยวกับการสอน

2. ความหมายและประเภทของการแนะแนว

3. บทบาทของครูเกี่ยวกับการแนะแนว

3.1 บทบาทของครูทุกคนในการแนะแนว

3.2 บทบาทของครูสังคมศึกษาในการแนะแนว

ข. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการแนะแนวนักเรียน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านการศึกษา อาชีพและการพัฒนาบุคลิกภาพ

ก. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของครูทั่วไปในการเรียนการสอน

การศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนระบบการศึกษาและการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ เช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 เป็นผลทำให้การศึกษามีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อบทบาทของครู ในปัจจุบันครูเป็นเสมือนผู้แนะนำ

แหล่งความรู้ให้นักเรียนไปศึกษาความรู้ ความเข้าใจและนำข้อมูลมาไขช่วยแยกแยะปัญหาให้นักเรียน ได้มองเห็นเด่นชัด และเน้นการพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึงความถนัดความสามารถและความสนใจของผู้เรียนทำให้นักเรียนได้รับความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติในโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามความเหมาะสมของตนในสังคมได้ วิธีสอนของครูจึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก

สวัสดี สุวรรณอักษร (2527 : 7) ได้กล่าวถึง หน้าที่สำคัญ 2 ประการของครู คือ สอนและอบรม กล่าวคือ ครูจะต้องมีหลักในการยึดถือคุณธรรมอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองและการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยการนำเอาความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดสังคัม เป็นผู้นำทางสังคัมด้วยการสอนให้คนเป็นคน สอนให้รู้จักคิดเอง สอนให้คนมีปัญญา สามารถแก้ปัญหาของตนเอง และแก้ปัญหาของชาติได้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทช่วยพัฒนาชาติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างดี

ในปีการศึกษา 2528 กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดในเรื่องนโยบายการศึกษา โดยเน้นในเรื่องบทบาทของครูว่า ในการยึดอาชีพเป็นครู - อาจารย์นั้น ควรคำนึงถึงจุดประสงค์หรือเป้าหมายไว้อย่างไร มีอะไรลึกซึ้งกว่าการเรียนการสอนตามหน้าที่หรือไม่ ในการเรียนการสอนนั้น ครูสอนวิชาหรือสอนคนกันแน่ ในวิทยาลัยครูจะต้องตั้งจุดประสงค์ว่าจะสอนวิชาครูหรือสอนคนให้เป็นครูที่ดีจะทำอย่างไร การเรียนการสอนในระดับมัธยมหรือระดับใดก็ตาม ก็มีคำถามและข้อคิดที่ต้องการคำตอบเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าความมุ่งหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและมีค่าสูงสุดของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ ที่จะมีชีวิตอย่างมีประโยชน์ในสังคมจึงจะนับได้ว่าการศึกษาได้ทำหน้าที่อย่างถูกต้องสมบูรณ์ (สมพงษ์ สิทธาจารย์ 2527: 18)

1.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

เกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการเน้นการปฏิบัติ การควบคู่กับการเรียนรู้วิชาการ คือให้นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกหัดปฏิบัติจริง มิใช่เรียนรู้แต่หลักวิชาหรือทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับสหกรณ์โรงเรียนนั้น ควรให้นักเรียนเป็นผู้ถือหุ้นและปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการมีแนวนโยบายสอนคนไม่ใช่สอนวิชา

หรือหนังสืออย่างเดี่ยว ตัวครู - อาจารย์นั้นมีความสำคัญมาก เพราะนักเรียนเรียนรู้จากครู ถ้า
 นักเรียนได้ครุติ นักเรียนก็จะดี ถ้านักเรียนได้ครูไม่ดีก็พลอยไม่ดีตามไปด้วย งานสอนเป็นงานสำคัญ
 และเป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะต้องรับผิดชอบ เพื่อให้การเรียนของนักเรียน ได้ผลงานตามความ
 มุ่งหมายของหลักสูตร และบทเรียนกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้น แนวนโยบาย
 ของรัฐในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้ระบุไว้ว่า "มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการ
 และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และ
 รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม" (สมพงษ์ สิทธาจารย์ 2527: 19)

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
 ครุควรพิจารณาหลักสูตรเป็นแนวทางโดยเฉพาะ จุดหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
 พุทธศักราช 2521 และ 2524 ซึ่งได้ระบุไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

1. เพื่อให้นักเรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
2. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ และมี
 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกทุกคน มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้ง ในส่วนตน
 และหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาของสังคม
 รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม
5. เพื่อให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และเสียสละเพื่อ
 ส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล
6. เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงดำรงชีวิตทั้ง
 ส่วนตัวและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม
7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุข
 ของชุมชน
8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้าง
 สรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และเลือกใช้ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ

10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
(กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 2)

จุดหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจมีความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ

2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็นทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประหยัด

3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพหรือช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่น และประเทศชาติ

4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้ง ด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 5)

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เป็นหลักสูตรที่จบในตนเอง

คือ มุ่งหมายให้ผู้เรียนจบหลักสูตรดังกล่าวสามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย และประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตได้ตามสมควร เนื่องจากหลักสูตรได้ให้การศึกษาทั่วไปและพื้นฐานวิชาอาชีพแก่ผู้เรียนไว้อย่างกว้างขวาง ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจของแต่ละบุคคล

สำหรับครูสังคมศึกษา ควรศึกษาจุดหมายของวิชาสังคมศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินบทบาทของคนได้เป็นอย่างดี กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดหมาย วิชาสังคมศึกษาทั้งของมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายไว้ดังนี้

จุดหมายวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งในผลงานอันดีเด่นของคนไทย
3. เพื่อส่งเสริมให้มีคุณภาพในการดำรงชีพ มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย
4. เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้และเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาในสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ
5. เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศและในประชาคมโลก
6. เพื่อให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 72)

จุดหมายวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทน รู้จักประหยัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ

2. เพื่อให้รู้จักวิถี การเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงานที่สุจริต และสามารถ ทำงานเป็นหมู่คณะ

3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะวัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของลักษณะทางกายภาพที่มีต่อการดำรงชีพของประชากร

5. เพื่อให้รู้จักเคารพ ในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพ ของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความ รักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติ และปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้ง ด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 119)

จุดหมายของหลักสูตรและจุดหมายของวิชาสังคมศึกษา จะเห็นว่า ในการสอน สังคมศึกษานั้นครูจะต้องสอนให้นักเรียนมีคุณภาพในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีโดยอาศัย คุณธรรม และวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าร่วม นอกจากนั้น ครูจะต้อง สอนให้นักเรียนรู้จักบทบาท หน้าที่ รู้รับผิดชอบ และมีความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัว ชุมชนและประเทศรวมทั้งประชาคมโลก อีกทั้งจะต้องให้เกิดความรัก ห่วงแหนและผูกพันกับ ท้องถิ่นของตน รู้คุณค่าของการอนุรักษ์ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นสำคัญ ครูจะต้องสอนเน้นและปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง มีมานะ อดทน ประหยัด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนรู้จักพัฒนาความสามารถ ความถนัดตามความสนใจของตนเอง ดังบทกลอนของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งได้ประพันธ์ เกี่ยวกับการสอนของครูไว้ว่า

ผู้ใดสอนบทความตามหลักสูตร

คือผู้พูดตามตำราภาษาอังกฤษ

ส่วนผู้เฝ้าสร้างนิสัยให้เด็กพลัน

รู้ไว้เถิดนั่นนั่นแหละครู

คำประพันธ์นี้แสดงถึงปรัชญาการศึกษาของผู้เขียนให้เห็นอย่างเด่นชัด ว่าการเรียนการสอนหลักในระบบการศึกษานั้น ควรจะเป็น "การสอนคนมากกว่าสอนหนังสือ" (พัฒนา จันทนา 2526: 45-47)

ครูสังคมนาเป็น ผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อพัฒนาการของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด สังคม และอารมณ์ ดังนั้น ครูสังคมนาจึงต้องมีภาระหน้าที่หลักคือ การสอนความรู้ควบคู่กับการแนะแนวไปด้วย

1.2 บทบาทของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน

บทบาทของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ก็จะต้องคำนึงว่าครูจะต้องมีบทบาทในการสอนให้ความรู้และชี้แนะหรือแนะแนวให้นักเรียนแสวงหาความรู้ ปรับบุคลิกภาพรู้จักการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต คือ ครูจะต้องสอนควบคู่ไปกับการแนะแนวนั้นเอง เพราะการงานแนะแนวเป็นบริการที่ช่วยให้นักผู้จักตนเอง สามารถช่วยตนเอง และสามารถปรับตนให้อยู่ในโลกนี้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับแนวในการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่ว่า การศึกษาที่พึงประสงค์คือ การศึกษาที่จะเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ ทศนคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาไว้แก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นโดยกลมกลืนธรรมชาติ เมื่อพิจารณาถึงจุดหมายของหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 และ 2524 แล้วจะเห็นว่า หลักสูตรมิได้มีจุดหมายให้ครูสอนหนังสืออย่างเดียวแต่ครูจะต้องชี้แนะ และแนะแนวนักเรียนควบคู่กันไปด้วยคือ มุ่งให้นักเรียนรู้จักคิดรู้จักทำ รู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล ให้มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิดเป็นต้น

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2520 : 14 - 17) กล่าวถึง

บทบาทของครู ครูควรมีลักษณะการสอนที่ไม่มุ่งแต่เนื้อหาวิชาแต่อย่างใดเลย จะต้องมุ่งพัฒนาคน คือ สอนคนให้อยู่รอดในสังคมอันสับสนวุ่นวายนี้ได้ ครูควรมีหลักเกณฑ์ที่แท้จริงในการอบรมนักเรียนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางการทำงานของครู ไม่ว่าจะเป็นการสอนหรือการอบรมครูจะเป็นการทำเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถที่จะอยู่รอดในสังคมปัจจุบัน ครูควรมีหลักเกณฑ์ในการทำงานที่แท้จริงของครูเอง ครูควรมีอาชีพครู เพื่อสั่งสอนและอบรมชี้แนะ และแนวทางให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในชีวิต ครูควรสอนและแนะแนวทางให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเองและเป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรับผิดชอบ และมุ่งพัฒนานักเรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในด้านการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้คือ

พิศวาท น้อยมณี (2527 : 56 - 58) มีความเห็นว่า ครูมัธยมศึกษาควรมีสมรรถภาพรอบด้าน โดยเฉพาะด้านการสอน ครูจะต้องมีการวางแผนการสอนที่ดี รู้จักใช้จุดประสงค์การสอนรายวิชา มีลำดับขั้นการเรียนการสอน สามารถเสริมแรงและสร้างมโนทัศน์ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีกลวิธีในการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การตัดสินใจคุณค่าช่วยให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีทักษะในการจัดกิจกรรม ตลอดจนการนำสื่อการเรียนเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สรุปคือ ครูต้องมีความรู้มากและความคิดไกลกว่านักเรียนไปสู่เป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันได้

เฟื่องพุ่ม เครือตราชู (อ้างถึง บทความของ Prosper Ruiz Coen Dahassy A.Little มปป. : 1 - 23) กล่าวว่า การสอนคือ กระบวนการที่ช่วยให้บุคคลอื่นสร้างและสะสมความรู้และกระทำอะไร ๆ ด้วยความเฉลียวฉลาด การสอนเป็นทั้งศิลปและวิทยาศาสตร์ บางคนเกิดมามีลักษณะเหมาะที่จะเป็นครู แต่คนที่ขาดคุณสมบัติบางอย่างก็ไม่อาจเป็นครูที่ดีได้ ไม่ว่าจะมีความสามารถเพียงใด วันใดจะได้ศึกษาฝึกฝนอยู่เป็นเวลานาน และทำงานหนัก นอกจากนี้ยังกล่าวถึง การเรียนว่า "ถ้านักเรียนไม่ได้เรียนก็นับว่าครูไม่ได้สอน" ไม่ว่าจะครูจะมีความรู้และสอนดีเพียงไร ถ้าไม่ได้ทำให้นักเรียนได้มีความรู้เพิ่มเติมหรือประพฤติดีขึ้น ก็นับว่าครูไม่ได้สอนครูทุกวันนี้เป็นผู้ที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเต็มที่ โลกปัจจุบันนี้จึงต้องการครูที่ดีครูเป็นผู้ รับผิดชอบในความเจริญเติบโต ทุกด้านของนักเรียนร่วมกับบิดามารดาผู้ปกครองที่บ้าน เมื่อครูรับนักเรียนเข้าไว้ในความดูแล ครูทำหน้าที่เป็นทั้งบิดา มารดา

ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือของนักเรียนทุกคน ครูบางคนอาจคิดว่าเป็นงานที่ใหญ่โต นานากลัว เมื่อนักเรียนถูกส่งมาโรงเรียน ความรับผิดชอบในความเจริญเติบโตของนักเรียนทั้ง ทางร่างกายและสติปัญญาสังคมและศีลธรรมถูกถ่ายทอดมายังครู ครูจะต้องรับผิดชอบต่อชีวิต ของเขาทั้งหมดที่อยู่ในความดูแลของตน เขาจะเติบโตเป็นคนอย่างไรในวันข้างหน้า ก็อยู่ที่ การอบรมของครู ครูจะต้องระลึกว่าการสอนเป็นความรับผิดชอบของตนเองโดยเฉพาะ และในเรื่องวิชาการครูจะต้องเป็นผู้กำหนดว่าอะไรดีที่สุดสำหรับนักเรียนของตน แต่ครูต้อง เป็นคนมั่นคง และเชื่อมั่นในตนเอง รับฟังความคิดความเห็นของพ่อแม่ของนักเรียน และผู้มีความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาว่าควรจะสอนอะไร จะใช้วิธีสอนวิธีไหนจึง จะเหมาะกับนักเรียนของตน และเป็นผู้ชี้ขาดเองว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร

สุโท เจริญสุข (2523: 75 - 80) กล่าวถึง หน้าที่อันยิ่งใหญ่ของครูก็คือ งานสอน หรือการสอน และความหมายที่ลึกเฉพาะของการสอนก็คือ การช่วยเด็กให้เกิดการเรียนรู้หรือ ให้เด็กได้เรียน ดังนั้นการสอนที่ดีย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีได้ แต่ถ้ากล่าวตามหน้าที่การสอน จะเป็นงานของครู ส่วนการเรียนรู้จะเป็นงานของเด็ก การสอนของครูจะขาดเด็กเสียมิได้ เหตุนี้การเรียนการสอนในระบบหรือในชั้นเรียนธรรมดา จึงต้องมีทั้งครูผู้สอน เด็กผู้เรียน และ สถานการณ์องค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วยโดยให้ข้อคิดเป็นที่สังเกตดังนี้

ก. เกี่ยวกับครูผู้สอน ควรมีคุณสมบัติต่อไปนี้

1. ขอบสอน การขอบสอน หมายถึง การมี "ศรัทธาในวิชาชีพครู" นั่นเอง
2. ขอบเด็ก การขอบเด็ก หมายถึง การที่ครูมีความรัก สนใจ เข้าใจใน เด็กดี อันสอดคล้องตามหลักการของวิชาการแนะแนว คือเห็นเด็กเป็นคนมีค่า เด็กมีความ แตกต่างกันและเด็กย่อมมีเสรีภาพในการเลือกที่จะทำ จะชอบ จะเกลียดอะไร ๆ ก็ได้ พร้อม ทั้งเด็กควรได้รับโอกาสให้รู้จักคิดตัดสินใจเองเป็น
3. มีความเมตตากรุณา คุณธรรมข้อนี้ของครู หมายถึง ความรักใคร่หวังดี ที่ครูมีต่อเด็ก อยากทำการช่วยเหลือเด็กให้พ้นจากความยุ่งยากเดือดร้อนเท่าที่สามารถ
4. มีความยุติธรรม หมายถึง การที่ครูมีความไม่ลำเอียงนั่นเอง คือ ปราศจากอคติในใจในการสอน การให้งาน การให้คะแนน หรือการลงโทษ ก็มีความสุจริต ตรงไปตรงมาไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ข. เกี่ยวกับนักเรียน นักเรียนเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการสอนของครู ฉะนั้นครู

ควรใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตวิทยา เทคนิคการแนะแนว เพื่อช่วยนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยการคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ ประกอบพิจารณาหาทางช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน

1. นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน เช่น ร่างกาย สติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ปัญหาของนักเรียนทางการอบรมเลี้ยงดู จากบ้าน สภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น
2. ความพร้อม การเรียนที่ต้องมีความพร้อม และวุฒิภาวะเหมาะสมตามขั้นตอนด้วย
3. ความจำ เป็นตัวประกอบที่สำคัญในการเรียน ควรสอนให้นักเรียนมีเทคนิคจำเรื่องราวที่จำเป็นได้บ้าง
4. กลวิธีในการเรียน ควรแนะนำนักเรียนรู้จักใช้เวลาให้เป็น จัดบทเรียนให้พร้อมเพื่อการเรียนและหมั่นทบทวน รู้จักเคล็ดในการตอบคำถาม รู้หลักการสร้างอารมณ์ให้กล้าผู้ไม่กลัวสอบ
5. การรับรู้หรือสร้างความคิดความเข้าใจ คนเราจะรู้อะไรได้นั้น ต้องอาศัยประสาทสัมผัส สมอง ระบบประสาท ความชัดเจนของสิ่งเร้า และสภาพของอารมณ์หรือจิตใจที่ดีประกอบด้วยสุขภาพจิตดีนั่นเอง
6. หลักการจูงใจให้เกิดความอยากเรียน เช่น ให้นักเรียนเรียนในเรื่องที่เขาสนใจ พอใจให้เรียนในเรื่องที่มีความหมาย ไขให้เกิดประโยชน์ อาศัยการแข่งขัน รางวัลลงโทษ และให้กำลังใจ
7. ความตั้งใจจริง เป็นการเรียนที่เอาจริงเอาจัง ไม่ทำเล่น ๆ เรียนแบบมีจุดมุ่งหมายแน่นอน มีความขยัน เอาใจใส่ สนใจ ซักถาม หมั่นอ่าน หมั่นค้นคว้า ขอบันทึกวิชาที่เรียน
8. การใช้หลักการเรียนดี 3 ขอบ คือ ขอบเรียน ขอบครูที่สอน และขอบวิชาที่เรียน
 - ค. เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุความมุ่งหมาย ครูควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้
 1. ครูควรทำความเข้าใจในหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่สอนให้ดีกว่าที่เรียนนี้สอนเพื่ออะไร และควรสอนอย่างไร
 2. การใช้คู่มือครู ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ครูควรรู้

อย่างกว้างขวาง และใช้อย่างรอบคอบ

3. ครูควรมีความสันทัดชัดเจนในการใช้สื่อการสอน
4. ครูควรควบคุมความมีระเบียบวินัยของการเรียน เช่น การจัดที่นั่ง การจัดห้องเรียน การแต่งห้องเรียนการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบวินัยของห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนได้ผลดี
5. ครูควรจัดบรรยากาศในการเรียนให้ความอบอุ่น คือ ให้มีความสนิทสนมเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ย่อมช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เคร่งเครียดก่อให้เกิดการเรียนรู้อะไร และเจตคติที่ดีงามไปพร้อม ๆ กัน
6. การจัดกิจกรรมกลุ่มที่ส่งเสริมความสนใจของเด็ก ถ้าครูเข้าใจจัด และช่วยเด็กในเรื่องนี้จะสนับสนุนต่อการเรียนการสอนได้ดี และพัฒนาชีวิตของเด็กเป็นส่วนรวมด้วย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม

สรุปแนวคิบทบาทของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนดังนี้

1. งานหลักที่สำคัญของครู คือ งานสอน ซึ่งครูจะต้องทำการสอนให้ดีมีเทคนิค และใช้หลักจิตวิทยา และการแนะแนว
2. ครูจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการสอน คือ สอนให้นักเรียนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชยัน อดทน มีความรู้ มีเหตุผล มีความสามารถทำงานได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง มีทักษะเป็นคนมีน้ำใจ คุณธรรม รอบคอบ เสียสละ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนเจริญก้าวหน้าตามความสามารถ ความรู้ และความถนัดของแต่ละบุคคลด้วย
3. การสอนจะบรรลุเป้าหมายได้ ครูจะต้องมีความรู้ทางจิตวิทยาการศึกษา พัฒนาการมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้ เรื่องบุคลิกภาพและการปรับตัวตลอดจนการประเมินผล การวัดผลทางการศึกษา และที่สำคัญคือ เทคนิคการสอน และการแนะแนวควบคู่กันไปด้วย

ความหมายและประเภทของการแนะแนว

คำนิยามของการแนะแนวปรากฏในหนังสือและตำราทางวิชาการศึกษาและจิตวิทยา ทั้งของไทยและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ก. ความหมายของการแนะนำ ตามแนวคิดของนักการศึกษาในประเทศไทย
สรุปความสำคัญได้ดังนี้

อนันต์ อนันตรังสี (2514: 1) อธิบายความหมายของการแนะนำว่า
คือ บริการอย่างหนึ่ง ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนให้รู้จักตนเองอย่าง
ดี รู้ถึงความสามารถ และขอบเขตแห่งความสามารถของตน ตลอดจนรู้โอกาสและช่องทาง
ต่าง ๆ ที่จะใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ให้มาก
ที่สุดเท่าที่จะทำได้

ปราณี เกลิงพล (2515: 2) สรุปว่าการแนะนำ คือ การช่วยให้แต่ละ
คนได้มีพัฒนาการอย่างเต็มที่ทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียน การเลือกและการประกอบอาชีพ
ตลอดจนพัฒนาการในด้านส่วนตัวของเด็ก

สุรินทร์ สรสิริ (2517: 11) อธิบายว่าการแนะนำเป็นกระบวนการของ
ผู้มีวุฒิภาวะสูงมีประสบการณ์มาก ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ ให้เข้าใจ
ตนเอง ปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อม รวมทั้งใช้สมรรถภาพที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์
ที่สุดทั้งต่อตนเองและสังคม

วัชรีย์ ทวีพยมี่ (2520: 6) อธิบายว่าการแนะนำ เป็นกระบวนการช่วย
เหลือบุคคล ให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า
ตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพด้านใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัว
ได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดทุกด้าน

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2522: 11) ให้ความหมายของการแนะนำว่า
คือกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนรู้ช่องทาง ที่จะใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์
ต่อตนเอง และสังคมให้มากที่สุด และรู้จักเลือกหรือตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดมีเหตุผล
และถูกต้อง นอกจากนั้นการแนะนำยังช่วยให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่าง
เหมาะสม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสถาบันต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และสามารถ
ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุโท เจริญสุข (2523: 85 - 86) ได้ให้ความหมายการแนะแนวไว้
ดังนี้

การแนะแนว คือ การช่วยคนช่วยตนเองได้ด้วยดี มีชีวิตเป็นสุขในสังคม ซึ่ง
เราอาจขยายความได้ว่า การแนะแนวนั้น ควรประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญต่อไปนี้

1. การแนะแนว คือ การช่วยคน การช่วยเหลือคน ให้สามารถแก้ปัญหา
ได้ในเรื่องชีวิต
2. การช่วยคนให้ได้ผลดีนั้น ต้องประกอบด้วย ผู้ช่วย กับผู้รับช่วย
3. คนจะได้รับการช่วยได้ผลดี เมื่อมีการรู้จักตัวเองดีก่อน แล้วทำการ
"ช่วยตนเอง" ได้ผล
4. การรู้จักคน และการเข้าใจคนได้ดี จึงเป็นเรื่องสำคัญอีกแห่งหนึ่งในการ
การแนะแนว
5. การช่วยคนให้มีความรู้ความสามารถ "คิดดี ทำดี" เพื่อชีวิตจึงมีคุณค่า
จำเป็นยิ่ง
6. การแนะแนวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลัก "ปรัชญาชีวิต" และ การจัด
บริการโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก มีความกว้างขวาง และจัดทำได้มากมายหลายแนวทาง
7. ครูต้องทราบเรื่องแนะแนว เพราะครูนอกจากทำการสอนแล้วต้องทำการ
ช่วยเหลือแนะแนวเด็กที่ครูสอนด้วยเสมอ จึงจะนับว่าเป็นครูที่ดีมีคุณค่าในสังคมปัจจุบัน
8. วิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างมากในการแนะแนว ได้แก่ จิตวิทยา พัฒนาการ
มนุษย์ การวัดผล การประเมินผล การทดสอบ โลกของงานอาชีพ มนุษย์สัมพันธ์และคุณธรรม
เป็นต้น

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2524 : 3) ได้สรุปความหมายของการแนะแนว
เป็นร้อยกรองว่า

"การแนะแนว	คืออะไร	ใครรู้บ้าง
คือแนวทาง	พัฒนา	อย่าฉงน
ที่มุ่งหมาย	ให้เด็กเรา	เข้าใจคน
รู้จักชวนชวาย	หาทาง	สร้างตนเอง
การแนะแนว	ยังมุ่งหมาย	ให้ตรงเผง
รู้จักโลก	ทุกสิ่งอัน	ไม่หวังเกรง
ปรับตนเอง	อย่างฉลาด	ปราดเปรื่องเอย"

จำเนียร ช่วงโชติ (2524 : 5) ให้ความหมายการแนะแนวว่าหมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคน (เอกัตบุคคล) ให้รู้จักเข้าใจตนเอง โลกที่เขาอยู่และบุคคลอื่น ๆ ที่เขาเกี่ยวข้องกับตัว ให้สามารถช่วยตนเอง หรือนำตนเองในสิ่งแวดล้อมได้อย่างฉลาด ให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน สามารถนำศักยภาพของตนมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ข. ความหมายของการแนะแนว ในแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศ ได้นิยามความหมายและลักษณะการแนะแนวไว้ดังนี้

คลิฟฟอร์ด อี อีริคสัน (Clifford E. Erickson 1970:10) ได้อธิบายว่า การแนะแนวเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียน ให้รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันและ ช่วยให้นักเรียนรู้จักวางโครงการอนาคตให้เป็นไปตามความสนใจและความสามารถ รวมทั้งให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

เลียวนาร์ด คามิคอล (Leonard Carmichael 1970:500) ชี้ให้เห็นว่าการแนะแนวมีความสัมพันธ์กับการศึกษาอย่างแยกไม่ออก และได้สรุปความหมายไว้ดังนี้

1. การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ก็คือ การแนะแนว (Effective education is guidance)
2. การศึกษาที่แท้จริง ก็คือ การสอนให้คนรู้จักการนำตนเอง (True education is always in a sense self-direction)
3. การแนะแนวที่แท้จริง ก็คือ การแนะแนวตนเอง (Realistic guidance is self-guidance)

เลสเตอร์ ดี โครว์ และ อริชโครว์ (Lester D. Crow and Alice Crow 1971:6) ได้ให้คำนิยามของการแนะแนวว่า การที่ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความสามารถ (Competent Counselor) ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งบุคคลนั้น ๆ จะมีอายุอยู่ในวัยใด ๆ ก็ตาม ให้เขาสามารถช่วยตัวเองเขาเองได้ พัฒนาทักษะของตนเองได้ ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง และรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ของตนเองได้ด้วย

โรเบิร์ต เฮช แนพ (Robert H. Knapp 1973:5) สรุปว่าการแนะแนว เป็นกรรมวิธีที่ซับซ้อนที่ช่วยให้ความต้องการของนักเรียนประสบผลสำเร็จ ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง รู้จักเลือกและรู้จักปรับตนทั้งในด้านการเรียน การสังคมความประพฤติ อารมณ์ สุขภาพ อาชีพ รวมตลอดถึงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การแนะแนวเป็นกรรมวิธีหรือกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเป็นกระบวนการที่ต้องการทำติดต่อกัน เพราะความเจริญเติบโตของเด็กต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1974: 194) ได้อธิบายความหมายของ "การแนะแนว" ดังนี้

1. การแนะแนว คือ แบบของการช่วยเหลือที่มีระเบียบแบบแผนอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากการสอนตามปกติแก่นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลอื่น เพื่อให้เขารู้จักแสวงหาความรู้ ความฉลาดโดยปราศจากการบังคับใด ๆ เป็นการนำทางให้เขารู้จักการนำตนเอง
2. การแนะแนว หมายถึง กลวิธีในการนำนักเรียนไปสู่จุดหมายที่เขาปรารถนา โดยจัดสิ่งแวดล้อมให้สนองความต้องการมูลฐานของเขา และช่วยให้ความต้องการของเขาสัมฤทธิ์ผล
3. การแนะแนว คือ วิธีการศึกษาที่สำคัญวิธีหนึ่งในการสอนแบบพัฒนาการ (Progressive Teaching) โดยการที่ครูเป็นผู้นำนักเรียนให้รู้จักค้นคว้าและช่วยให้ความต้องการของนักเรียนได้รับการตอบสนอง

เอสเตอร์ เอ็น ดาวน์ิง (Lester N. Downing) อธิบายว่าการแนะแนว เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นโดยกลุ่มบุคคล ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเพื่อช่วยเหลือบุคคลในการปรับตน และส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุด

ฮอช บี อิงลิช และ แชมเปียน อิงลิช (Horce B. English and Champion English) อธิบายว่าการแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือก ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

แครอล เอช มิลเลอร์ (Carroll H. Miller) อธิบายว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง และรู้จักสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจ และวางแผนอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม (Lester N. Dowing, Horce B. English and Champion English, Carroll H. Miller. อ้างถึงใน วัชร ทรัพย์มี 2520 : 3-4)

Dictionary of Personnel and Guidance Terms (1978: 4)

ได้นิยามความหมายของการแนะแนว ดังนี้

1. การแนะแนว คือ บริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคน ได้พัฒนาการ และเจริญเติบโตขึ้นด้วยสมรรถวิสัยที่สูงสุด
2. การแนะแนวในแง่ของการศึกษา เป็นเรื่องของการช่วยนักเรียนในชั้น ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในด้านการปรับตัว โดยใช้การให้คำปรึกษา (Counselling) เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการแนะแนว
3. การแนะแนว เป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจ มีความ เข้าใจและสามารถปรับตนเองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญของกระบวนการแนะแนว คือ ความเข้าใจและการให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
4. การแนะแนวเป็นบริการที่จะต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ และกิจกรรม หลายประการเข้าช่วย คือ การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual inventory) บริการสนเทศทางการศึกษาและอาชีพในด้านส่วนตัวและสังคม (Information service about occupation education, personal-social) การให้คำปรึกษา(Counselling) การจัดวางตัวบุคคล (Placement) การติดตามผล (Follow-up) การวิจัย (Research) การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในด้านต่าง ๆ ร่วมกันทำงานในด้านการให้บริการนักเรียน
5. การแนะแนว คือ การให้ความช่วยเหลือที่คนหนึ่งให้แก่อีกคนหนึ่ง เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือก การปรับตัว และการแก้ปัญหา วัตถุประสงค์ของการแนะแนวอยู่ที่ การช่วยให้มีผู้รับการแนะแนวพัฒนาการและเจริญเติบโตขึ้นในรูปและลักษณะของเขา และมี ความสามารถรับผิดชอบในตัวเองได้ การแนะแนวเป็นบริการที่กว้างขวางมิได้จำกัดอยู่แต่

เฉพาะในโรงเรียน หรือสำหรับบ้านเท่านั้น แต่การแนะแนวจะปรากฏอยู่ในทุกระยะของชีวิต ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน ในสังคม ในโรงพยาบาลและแม้แต่ในคุก การแนะแนวจะ ไปปรากฏอยู่ในทุกที่ที่มีคนต้องการความช่วยเหลือและในทุกที่ที่มีคนให้ความช่วยเหลือ

6. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ใช้ระบบในการให้ความช่วยเหลือแต่ละบุคคลในด้านการศึกษาเล่าเรียน การรู้จักและเข้าใจตนเองเกี่ยวกับลักษณะนิสัย และสมรรถภาพ อันจะเป็นผลเกี่ยวเนื่องไปถึงการช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยการได้กระทำหน้าที่ หรือประกอบภาระงานที่ตนพอใจ สามารถปรับตนเองได้ เป็นอย่างดีและเป็นที่ยอมรับของคนทั้งใกล้ชิดและโดยทั่วไป

7. การแนะแนว เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองขึ้น และสามารถปรับตนให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงการเตรียมให้ตนเองเป็นบุคคลที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และปฏิบัติในทางที่ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

8. การแนะแนว เป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิคหรือกลวิธีต่าง ๆ ในการ ประเมินข้อบกพร่องหรือข้อดีเด่น ลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของแต่ละคน วัตถุประสงค์ของการแนะแนวก็คือ การให้บริการสนเทศที่ตรงกับความเป็นจริง การให้คำปรึกษา การช่วยให้แต่ละคนสามารถตัดสินใจและวางแนวชีวิตในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

9. การแนะแนว เป็นกระบวนการที่ช่วยให้แต่ละคนสามารถพัฒนาตนเอง และยอมรับสภาพความเป็นจริงของตัวเอง ตลอดจนบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบที่ตัวเขามีอยู่ในฐานะเป็นสมาชิกหรือหน่วยหนึ่งของครอบครัว หน้าที่การงาน ของสังคมตลอดจนของประเทศชาติ และของโลก การแนะแนวจะช่วยให้แต่ละคนได้เข้าใจว่า แนวความคิดหรือพฤติกรรม ของตนนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เป็นอยู่ และช่วยให้เขาได้หันมาเผชิญกับความเป็นจริงของชีวิตด้วยความพอใจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

อาเธอร์ เจ โจนส์ (Arthur J. Jones 1980: 4) กล่าวว่า "การแนะแนวหมายถึงการที่บุคคลหนึ่งได้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยมีมุ่งหมายจะช่วยให้บุคคลนั้นเจริญงอกงามสามารถรับผิดชอบตนเองอย่างดีที่สุด บริการแนะแนวมีขอบเขตครอบคลุมไปถึง โรงเรียน ครอบครัว วงการธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล วงการปกครอง

หรือแม้แต่ที่คุมขัง หรืออาจสรุปได้ว่า การแนะแนวเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่ง ที่ต้องการความช่วยเหลือ และมีบุคคลที่สามารถจะให้ความช่วยเหลือได้”

วิลเลียม เอ็ม พรอคเตอร์ (William M. Proctor 1983: 142)

ได้อธิบายความหมายของคำว่า “การแนะแนว” คือบริการซึ่งจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ทั้งที่ยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนและที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อช่วยให้เขาสามารถปรับตัวได้ดีที่สุด และรู้จักตัดสินใจในการเลือกอาชีพ นันทนาการ สุขภาพ และการสังคมได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ดังนั้นโดยสรุปความหมายที่สำคัญของการแนะแนวก็คือ เป็นกระบวนการที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลแต่ละคน เกี่ยวกับการช่วยให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ช่วยให้ได้ใช้ความสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ช่วยให้มีความสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างฉลาดรวมทั้งช่วยให้สามารถปฏิบัติตน ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือสังคมได้อย่างเต็มที่

ประเภทของการแนะแนว

การแนะแนวมีหลายประเภท แบ่งได้ตามปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการ การชี้แนะทางหรือตามความมุ่งหมายที่โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน จากการศึกษาตำราและวารสารทางการศึกษาต่าง ๆ พอสรุปประเภทของการแนะแนวที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

ประสาร ทิพย์ธารา (2520 : 15 - 16) ได้กล่าวถึงการแนะแนวว่า ในทางปฏิบัติย่อมมีความสัมพันธ์กันจนไม่สามารถจะแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ การพิจารณาช่วยเหลือเต็มที่มีปัญหาหรือมีความต้องการต่าง ๆ นั้นจะต้องพิจารณาทุกด้านไปด้วยกัน อย่างไรก็ตามอาจแบ่งประเภทของการแนะแนว 3 ด้าน ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึงการชี้ช่องทางเพื่อช่วยเด็กในเรื่องการเลือกสถานที่ที่จะเรียนต่อ เลือกวิชาเรียน เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตน หรือหมายถึงการแนะแนวในด้านเกี่ยวกับการช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบวิธีการที่ดีในการเรียน ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ได้แก่

รู้วิธีศึกษาค้นคว้าวิชาต่าง ๆ การใช้อุปกรณ์การเรียนรู้จักวีดิทัศน์ การอ่านหนังสือเพิ่มเติม และการใช้ห้องสมุด การเขียนรายงาน การพูด การแบ่งเวลาเรียน การเตรียมตัวสอบ การปรับปรุงตัวให้เข้ากับ การเรียนวิชาต่าง ๆ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียน และ ชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียน

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการในการช่วยเหลือให้บุคคล มีความสามารถในการเลือกอาชีพการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การเข้าทำงาน การช่วยให้เกิดความก้าวหน้ามั่นคงในอาชีพ หรือเลื่อนวิทยฐานะหลังจากที่ได้เข้าประจำทำงานแล้ว ให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพของตน บิดาแห่งการแนะแนวอาชีพชาวอเมริกัน คือ แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parson) มีความเห็นว่า การจัดแนะแนวอาชีพให้ก็เพื่อช่วยหาบุคคลที่เหมาะสมกับสถานที่และชนิดของงาน อันจะเป็นทางนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพนั้น ๆ การจัดบริการนี้ควรจะต้องประกอบด้วย การช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจตนเองในทุกด้าน การให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การรู้จักตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง อย่างเหมาะสม การปรับปรุงตัวให้เข้ากับอาชีพของตน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลมีชีวิต หรือความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ มีความเจริญทั้งทางกายจิตใจ มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รู้จักควบคุมอารมณ์และแก้ไขปัญหาค้นหาที่ตนเองประสบได้อย่างเฉลียวฉลาดถูกต้อง และเหมาะสม สามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

จำเนียร ช่วงโชติ (2524 : 20 - 22) ได้กล่าวถึงประเภทของการแนะแนวซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและความช่วยเหลือที่จะให้กับเด็ก ซึ่งอาจแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่เช่นกัน คือ

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึง กระบวนการที่ช่วยบุคคลหรือเด็กแต่ละคนในการเลือกการศึกษาให้เหมาะสมตามเอกลักษณ์และความสามารถของเขา เพื่อที่จะพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้เต็มที่เช่น รู้จักโลกทางการศึกษา

รู้การศึกษาค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ รู้วิธีเรียนที่ดี รู้จักวิธีจดโน้ต รู้จักอ่านหนังสือเพิ่มเติม การเขียนรายงาน วิธีใช้ห้องสมุด รู้จักเลือกวิชาเรียน หรือโปรแกรมการเรียน รู้การวางแผนชีวิต ด้านการศึกษาในอนาคตและรู้จักการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการที่ช่วยเด็กมีพัฒนาการทางอาชีพ ช่วยให้แต่ละคนได้เลือกอาชีพที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น รู้จักโลกของงานอาชีพ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตน รู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างฉลาด รู้จักเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ รู้จักปรับตัวได้ดีในการทำงาน และหาความเจริญก้าวหน้าในการงานที่ตนประกอบ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal & Social Guidance) หมายถึง กระบวนการที่ช่วยเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการด้านส่วนตัวและสังคมและมีความสุขในชีวิต เช่น มีความเจริญทั้งกาย และจิตใจ มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถปรับตัวได้ดีในสังคม และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์และแข็งแรง มีคุณธรรม และประพฤติดีที่งดงาม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของตนได้อย่างฉลาด

สวัสดี สุวรรณอักษร (2527 : 56 - 57) ได้กล่าวถึงการแนะแนวสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา ควรได้รับการแนะแนวทั้ง 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวบุคลิกภาพหรือการปรับตนในสังคมหรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การแนะแนวชีวิตนั่นเอง เช่น จะต้องแนะแนวเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การเตรียมตัวสอบ การตัดสินใจเลือกทางศึกษาต่อ แนวทางการเลือกอาชีพในอนาคต การให้รู้จักโลกกว้างของงานอาชีพต่าง ๆ และแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน การคบเพื่อน การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตด้วยตนเอง การรู้จักใช้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาการตนเองและสังคม ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพของตน

ได้แบ่งประเภทการแนะแนวให้ละเอียดยิ่งขึ้น 6 ประเภท คือ

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวในด้านที่เกี่ยวกับสังคมและหน้าที่พลเมือง (Guidance in Social and Civic Activities)
4. การแนะแนวเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย (Guidance in Health and Physical Activities)
5. การแนะแนวเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Guidance in the worthy use of leisure time)
6. การแนะแนวในการสร้างอุปนิสัย (Guidance in Character Building Activities)

เลียวนาร์ด วี คู และ เกรสัน เอ็น เคโฟเวอร์ (Leonard V. Koos and Grayson N. Kefauver 1973:15) ได้แบ่งประเภทการแนะแนวออกเป็น 5 ประเภท

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวนันทนาการ (Recreational Guidance)
4. การแนะแนวสุขภาพ (Guidance for Health)
5. การแนะแนวเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง สังคมและศีลธรรม (Civic, Social and Moral Guidance)

จอห์น เอ็ม บรูเวอร์ (John M. Brewer 1973:15) ได้จำแนกการแนะแนวออกเป็น 10 ประเภทดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวศาสนา (Religious Guidance)
4. การแนะแนวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในบ้าน (Guidance for Home Relationships)

5. การแนะแนวเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี (Guidance for Citizenship)
6. การแนะแนวการใช้เวลาว่างและการนันทนาการ (Guidance for Spare Time and Amusement)
7. การแนะแนวส่วนบุคคล (Personal Guidance)
8. การแนะแนวในการปฏิบัติชอบ (Guidance in Right Doing)
9. การแนะแนวเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความร่วมมือช่วยเหลือ (Guidance for Co-operation and Sympathy)
10. การแนะแนวเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Guidance)

อาเธอร์ เจ โจนส์ (Arthur J. Jones 1973:47) ได้แบ่งประเภทการแนะแนว

ไว้ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวการใช้เวลาว่าง (Guidance for Spare Time)
4. การแนะแนวการเป็นผู้นำ (Guidance for Leadership)

โดนัลด์ จี แพทเตอร์สัน เกล็นโดเลน จี ชไนเดอร์ และเอ็ดมันด์ จี วิลเลียมสัน

(Donald G. Paterson Gwendolen G. Schneider and Edmond G. Williamson

1973 : 3) แบ่งประเภทของการแนะแนวออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวส่วนบุคคล (Personal Guidance)
4. การแนะแนวสุขภาพ (Guidance for Health)
5. การแนะแนวเศรษฐกิจ (Economic Guidance)

ฉะนั้นพอจะสรุปได้ว่า การแนะแนวแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภทดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)

หมายถึง การแนะแนวในด้านที่เกี่ยวกับการเล่าเรียน หรือการแนะแนวในโรงเรียน เช่น การแนะแนวทางแก่นักเรียนให้รู้จักวิธีเรียนที่ดี รู้จักจดบันทึก รู้จักการอ่านหนังสือเพิ่มเติม รู้จักการเขียนรายงาน รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด รู้จักตัดสินใจเลือกสถานที่ศึกษาต่อที่ดีเหล่านี้ เป็นต้น

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การเข้าทำงาน และการได้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

3. การแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) หมายถึง กระบวนการต่างๆที่ช่วยบุคคลให้มีชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่มีความสุขมีความเจริญทั้งทางกายและทางจิตใจ มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถที่จะปรับปรุงตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ให้สามารถเข้ากับเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องได้อย่างดีและมีความสุข รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินให้เป็นประโยชน์ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เหล่านี้ เป็นต้น

บทบาทของครูเกี่ยวกับการแนะแนว

การแนะแนวได้รับความสนใจจากนักการศึกษา นักบริหารการศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียนและประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง เพราะต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่า การแนะแนวมีความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่สังคมกำลังมีความยุ่งยากสับสนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ผู้ซึ่งมีชีวิตอยู่ในสังคมเช่นนี้ก็ต้องปรับตัวให้ทันและเข้ากับเหตุการณ์ที่กำลังผันแปรนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอ นักเรียนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการแนะแนวโดยตรง ส่วนประโยชน์โดยอ้อมและประโยชน์ระยะยาวนั้นจะมีผลกระทบไปถึงบ้าน สถานศึกษา สังคมและประเทศชาติในที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษา ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ ล้วนแต่เป็นตัวจักรสำคัญในงานบริหารการศึกษา จึงจำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจ การจัดการแนะแนวในสถานศึกษาของตนดีพอสมควร และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวเป็นอย่างดีอีกด้วยเพราะคนทั่วไป ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนจนครูในโรงเรียนบางส่วน ยังมีความเข้าใจว่าการแนะแนวนั้นเป็นแต่เพียงการแนะแนวทางการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งความจริงแล้วการแนะแนวในโรงเรียนนั้นครอบคลุมไปถึง

งาน 3 ด้านด้วยกันคือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวปัญหา

ส่วนตัว (จำเนียร ช่วงโชติ 2512: 115)

อ่ำไพ บูรณฤกษ์ และคณะ (แปลจาก จอนสตัน, เอกการ์จี 2512: 1-3) กล่าวถึง "การแนะแนว" นั้นเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่รวมกันขึ้นเป็นบทบาทของครูถ้าปราศจากการพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้แล้วการสอนจะไม่บังเกิดผลสำเร็จ แม้แต่ที่เคร่งครัดในทางวิชาการมากที่สุดก็ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ถ้าครูต้องการบรรลุถึงจุดประสงค์ของเขา ครูทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับการแนะแนวไม่ว่าเขาจะปรารถนาหรือไม่ก็ตาม มิฉะนั้นการสอนของครูอาจจะไม่เกิดผล ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การแนะแนวและการให้การศึกษา มีความหมายอย่างเดียวกัน และมีได้ถือว่าการแนะแนวเป็นหน้าที่อย่างเดี่ยวของครู หรือมิใช่ว่าโรงเรียนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องการผู้ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะ เพื่อครูอาจจะต้องปรึกษาเมื่อต้องการความช่วยเหลือในปัญหาสำคัญ ๆ อย่างไรก็ตามการแนะแนวก็เป็นงานสำคัญในความรับผิดชอบของครู และครูจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดสภาพอันจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ข้อสำคัญที่จะสรุปคือ ครูทุกคนเป็นผู้แนะแนว การแนะแนวและการสอนเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันในกระบวนการศึกษา การแนะแนวอันเป็นกิจกรรมที่ช่วยนักเรียนให้รู้จักสร้างความมุ่งหมาย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักเลือกอย่างฉลาดนั้น ไม่อาจแยกออกจากแนวของประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ครูที่สนใจจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และประสงค์จะช่วยเหลือให้เด็กเหล่านั้นตระหนักในศักยภาพที่สูงสุดที่เขามีอยู่ จะรู้สึกว่าการสอนของตนดีขึ้นและมีความสำคัญมากขึ้น เกิดความเข้าใจในนักเรียนของตนอย่างแจ่มแจ้งขึ้น หลักสูตรของโรงเรียนจะให้ผลดีเกิดจากความเข้าใจในตัวเด็กอย่างแจ่มแจ้งเป็นหลัก การยอมรับหลักสำคัญนี้จะนำไปสู่การรับรู้ว่า เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการแนะแนว

การเรียนรู้เป็นหน้าที่สำคัญประการแรกของครู การเข้าใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นกระบวนการอันซับซ้อนและเกี่ยวพันกับกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ และกรรมวิธีซึ่งเกิดจากรากฐานของความเข้าใจอันนี้ จะทำให้งานของครูง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ครูจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้แนะแนวควบคู่กับการสอน ครูควรคำนึงถึงข้อคิดที่สำคัญต่อไปนี้คือ

1. การแนะนำนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแนะนำประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งแยกจากกันอย่างเด็ดขาด
2. การแนะนำมิใช่เป็นการให้ทำตามทีบอก การตัดสินใจเป็นของตัวนักเรียนเอง
3. การแนะนำและการสอนเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันในกระบวนการสอน

สุโท เจริญสุข (2517: 300) เสนอแนะว่าในขณะที่สอนครูควรช่วยแนะนำด้วยการสอน คือ การแนะนำ การชี้แจง การอธิบายให้เด็กยังไม่รู้มาก่อน ส่วนการแนะนำนั้นเป็นการช่วยเด็กให้เกิดความคิดแล้วทำเพื่อการปรับตัวของเด็กในทางดีงาม พึงประสงค์ โดยใช้กรรมวิธีบอกเล่าแนะนำชี้แจงทดสอบให้เห็นและเข้าใจเรื่องของชีวิตดีขึ้น จุดหมายใหญ่ของการแนะนำคือ ให้เด็กได้รู้จักตนเองดีขึ้น ส่วนการสอนนั้นเราเน้นหลักด้านวิชาการแขนงต่างๆ เช่น การอ่านเขียน เรียนเลขหาเหตุผล เป็นต้น หากในการสอนทุกชั่วโมง ทุก ๆ วันของครูนั้น ครูเอาใจจดจ่อแต่จะ "สอน" อย่างเดียว น่าจะไม่เพียงพอในการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดีสมบูรณ์อย่างที่เราต้องการคุณธรรมบางอย่าง ประสบการณ์บางสิ่ง อาจเสริมสร้างให้กับเด็กได้ขณะสอนวิชาต่าง ๆ ในชั้นโดยอาศัยกลวิธีของการแนะนำ การให้ความสำเร็จในการงาน ใจเย็น มีบรรยากาศอบอุ่นไม่หวาดสยอง มีความเป็นธรรม ช่วยแนะนำเรื่องความรู้ควรอ่านใหม่ ๆ ยกตัวอย่างประสบการณ์จริงที่เป็นข้อคิดประทับใจเพื่อเป็นข้อคิดประทับใจเพื่อเป็นอุทาหรณ์ในการดำรงชีวิต ย่อมเป็นการช่วยกันให้เด็กของเราได้เกิดความคิดความรู้สึกที่ดีแนวหนึ่ง นอกเหนือจากการรู้และเก่งเฉพาะทางด้านวิชาการโดยลำพัง ถ้าครูเราได้คิดนึกและปฏิบัติ การสอดแทรกเช่นนี้บ้างในขณะที่สอน ก็หวังได้ว่าจะเป็นการพัฒนาชีวิตของนักเรียนได้ดีขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า "ครูที่ดี คือครูที่สอนดี และแนะนำนักเรียนในขณะที่สอนนั้นด้วย"

ดังได้ทราบดีแล้วว่า การแนะนำเป็นการช่วยนักเรียนด้วยคุณธรรมและน้ำใจของครู เป็นงานที่ทำด้วยศรัทธาและความละเอียดอ่อน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ คัมภีร์ปกรณ์ (2525: 238) ได้เสนอหลักเกณฑ์ต่อไปนี้เป็นแนวทาง

1. ความสำคัญของครูในการแนะนำ ครูเป็นผู้มีบทบาทช่วยเด็ก รู้จักเด็กดีจากพ่อแม่ จึงควรสนใจช่วยเด็ก
2. การเตรียมตัวครูเพื่องานแนะนำ ควรทำดังนี้

1. พยายามศึกษาให้เข้าใจเด็กให้มาก
2. ศึกษาหาความรู้ทางหลักวิชาการแนะแนวให้ดี
3. พยายามหาทักษะในการทดลองทำงานแนะแนวไปด้วยพร้อม ๆ กัน

3. แนวปฏิบัติจริงในการแนะแนวสำหรับครู ควรแบ่งสิ่งสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้
สนใจพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนทั้งเรื่องวินัยและความประพฤติทั้งกาย วาจา
ใจ พยายามทำการแนะแนวทุกวิถีทาง และเข้าใจปัญหานักเรียนและพร้อมที่จะช่วยเหลือ

4. เพิ่มพูนคุณลักษณะให้เป็นครูแนะแนวที่ดี เช่น ให้ความเห็นอกเห็นใจนักเรียน
พยายามมองปัญหาทุกข้อทุกแง่มุม พินิจพิเคราะห์ลุ่มลึกมีรูปภาพ ครูควรมีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความจริงใจเป็นมิตรกับผู้อื่น สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน
เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน ดำเนินชีวิตประจำวันตามทางสายกลาง ปรับตัวได้เหมาะสม
กับเหตุการณ์ หมั่นหาประสบการณ์การสร้างมิตรภาพกับบุคคลทั่วไป ดำรงตนเป็นผู้มีเกียรติ
และทำงานเสร็จเรียบร้อยตามหน้าที่รับผิดชอบ

ปฐม ทศพล (2526 : 34-35) ให้ข้อคิดว่า การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพ หรือคุณสมบัติประจำตัวของเด็กแต่ละคนให้เจริญถึงที่สุด
ดังนั้นการแนะแนวต้องจัดให้ทั่วถึงแก่นักเรียนทุกคน ให้รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ และรู้จักปรับ
ตนเองอย่างฉลาดในขณะที่เขาเจริญเติบโตขึ้น ผู้บริหารหรือครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ จึงต้องมี
มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำเอาการแนะแนวเข้ามาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ความประพฤติ
ตลอดจนการนำการแนะแนวเข้ามาเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียนของตน
เพื่อให้การบริหารงานต่าง ๆ บรรลุถึงจุดหมายอย่างสมบูรณ์ การแนะแนวถือได้ว่า
เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาคน ทั้งนี้เพราะถ้าพิจารณา
ถึงความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ
หลักสูตรซึ่งทุกระดับล้วนมุ่งที่จะให้เด็กหรือเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์หรือเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูง
คิดเป็นทำเป็นในเชิงสร้างสรรค์เพื่อตนเองและสังคม คือ เป็นพลเมืองดีมีประโยชน์อย่าง
แท้จริงต่อประเทศชาติ ถ้าพิจารณาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ.
2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 จะเห็นความสำคัญของการแนะแนวยิ่ง
ขึ้นเพราะ การแนะแนวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้กระบวนการเรียน
รู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรระบบกว้าง

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ตามสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่ยังตรงกับเป้าหมายในชีวิตของผู้เรียนด้วย จากที่กล่าวมาแล้ว การจัดการศึกษาหรือการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยการแนะแนวเข้ามามีส่วนเป็นอย่างมาก จึงเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น จึงจำเป็นต้องเกิดที่ครูใหญ่และผู้บริหารจะต้องเป็นตัวจักรประสานงานระหว่างครูอาจารย์ในสถานศึกษา พยายามส่งเสริมให้มีการจัดการแนะแนวขึ้นภายในโรงเรียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่จะช่วยให้เด็กปรับเข้ากับสังคมได้ทัน

ฉะนั้น การแนะแนวจึงจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลทั้งหมดของโรงเรียน คือ ครูทุกคนและบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันทั้งโรงเรียน ผู้บริหารจะคิดว่าการแนะแนวเป็นเรื่องของครูแนะแนวเท่านั้นไม่ได้ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการแนะแนวจะต้องเป็นของบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน

3.1 บทบาทของครูทุกคนในการแนะแนว

ครูทุกคนมีความมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนานักเรียนแต่ละคน ให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีความประพฤติเรียบร้อย ปฏิบัติตนให้เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ใช้ความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและเป็นพลเมืองดี ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา และที่เหมาะสมเฉพาะบุคคล ครูจะได้รับความสมหวังในความมุ่งหมายเหล่านี้ ก็เมื่อครูได้ใช้การแนะแนวเป็นส่วนประกอบในการสอน ครูจะสอนได้ดีและเร้าใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ก็เมื่อครูรู้จักนักเรียนแต่ละคนดีและถูกต้อง ได้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อจะได้ช่วยนักเรียนได้รู้จักวิธีแก้ปัญหา วิธีปรับตัวให้เหมาะสม วิธีสร้างพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ให้นักเรียนรู้ถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาเลือกและตัดสินใจวิธีการศึกษานักเรียน เพื่อให้ครูรู้จักนักเรียนทุกด้านและเพื่อให้นักเรียนรู้จักตัวเอง การให้ความรู้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนนำมาประกอบการพิจารณาเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาดังต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นวิธีการและเป็นกิจกรรมของการแนะแนวทั้งสิ้น ฉะนั้นครูทุกคนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ย่อมสามารถ

จะช่วยให้การแนะแนวแก่นักเรียนได้ดีที่สุด โดยช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น รู้จักวิธีปรับปรุงตัวเองในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน การสังคม ให้เหมาะสมขึ้น สามารถวางโครงการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างถูกต้องมากขึ้น ครูส่วนใหญ่ได้ทำการแนะแนวนักเรียนควบคู่ไปกับการสอน เพียงแต่การแนะแนวนั้นยังมีได้ทำเป็นระบบที่ถูกต้องไม่ได้มีโครงการที่แน่นอน ไม่ได้จัดเป็นกระบวนการอย่างรัดกุมเท่านั้น การแนะแนวและการสอนเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน ในกระบวนการสอนจะแบ่งแยกจากกันโดยเด็ดขาดย่อมไม่ได้ ฉะนั้นครูทุกคนจึงมีบทบาทในการแนะแนวด้วยกันทั้งนั้น (วัชร ทรัพย์มี 2520 : 115)

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2522 : 116-119) กล่าวถึงพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคนว่า มีความแตกต่างกันในด้านสติปัญญา ความถนัด ฐานะทางเศรษฐกิจ สุขภาพและนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีปัญหา บางคนอาจมีปัญหาใหญ่ บางคนอาจมีปัญหาเพียงเล็กน้อย ซึ่งนักเรียนมีความต้องการที่พึง ที่ปรึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่ขาดความเอาใจใส่ดูแลให้คำปรึกษาหาหรือจากทางบ้าน เพราะฉะนั้นครูจึงเป็นที่พึ่งที่จะช่วยแนะแนวนักเรียนได้อย่างดีที่สุด ครูจะเป็นผู้ที่ทราบว่ามีปัญหาใหญ่ ๆ ที่นักเรียนในชั้นประสบนั้นมีอะไรบ้าง เป็นต้นว่า

ปัญหาทางด้านการศึกษาล่าเรียน เช่น บางคนเรียนไม่ได้ผลดี เข้าใจยากเรียนไม่ทันเพื่อน คิดช้า ทำงานช้ากว่าคนอื่น ไม่มีอุปกรณ์การเรียนครบ ไม่มีเวลาทำการบ้านและดูหนังสือ ไม่สนใจการเรียนเพราะสนใจในสิ่งอื่นมากกว่า ไม่มีกำลังใจที่จะเรียนเพราะขาดผู้สนับสนุนหรืออุปถัมภ์ ไม่สามารถตัดสินใจเลือกวิชาเรียนได้ ไม่ทราบว่า จะศึกษาต่อในแขนงวิชาใดดี เหล่านี้เป็นต้น

ปัญหาทางสุขภาพ เช่น เป็นคนขี้โรค ร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ เป็นหวัดบ่อย ปวดศีรษะ เหนื่อยง่าย เผลอและเหนื่อยง่าย เบื่ออาหาร ต้องขาดการเรียนบ่อย ๆ ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน หรือมีความบกพร่องทางร่างกาย หรือทางประสาทอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อจนถึงบุคลิกภาพและความสามารถในการศึกษาล่าเรียน อาจก่อให้เกิดปมด้วยทำให้ไม่อยากคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง เป็นต้น

ปัญหาทางความประพฤติและระเบียบวินัย สาเหตุเนื่องจากความหลงผิดบางประการ การใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ และไม่รู้จักแบ่งเวลาระหว่างการเรียน การเล่นเกมการทำงาน และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนกัน นักเรียนไม่เข้าใจว่าระเบียบวินัยมีความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ไม่ทราบว่าพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับวัย สถานที่และ

โอกาสแสดงพฤติกรรมทางก้าวร้าวรุกรานหรือถอยหนีเพื่อทดแทนหรือชดเชยความไม่สมหวังที่ปรารถนาบางประการ

ปัญหาทางบ้าน เช่น มีความไม่เข้าใจกันระหว่างบิดามารดาและบุตร บิดามารดาแยกกันอยู่ เป็นบุตรที่พ่อแม่ไม่รัก เข้ากับพี่น้องไม่ได้ ถูกตำหนิและลงโทษอย่างรุนแรงเสมอ ไม่ได้รับความเอาใจใส่จากทางบ้านเท่าที่ควร ไม่มีผู้ที่จะปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหา บิดามารดาหวังในตัวเด็กมากเกินไป หรือเด็กรู้สึกไม่ปลอดภัยในสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ที่บ้าน

ปัญหาทางสังคม เช่น ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศไม่ได้ หรือเข้ากับโรงเรียนไม่ได้ ชอบเก็บตัว ซื่อาย ประหม่า เคอะเขิน ไม่แน่ใจในมารยาทเมื่อเข้าสังคม ไม่ค่อยมีเพื่อน ตามใจตนเอง มีความรู้สึกไม่ค่อยดีต่อผู้อื่น

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้นักเรียนกลุ่มนี้แก้ปัญหาไม่ตก วางคนไม่ถูกคิดหาทางแสดงออกด้วยวิธีต่าง ๆ อันไม่เหมาะสมไม่ควร เนื่องจากไม่มีเงินซื้อเครื่องแต่งกาย รับประทานอาหารกลางวัน พักผ่อนหย่อนใจ ซื้อหนังสือเรียน ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ปัญหาในเรื่องการเลือกอาชีพ และการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ บางคนความคิดเห็นและความต้องการไม่ตรงกับบิดามารดาไม่ทราบถึงความสามารถสติปัญญาของตนเองอย่างถูกต้อง จึงไม่แน่ใจว่าจะเหมาะสมกับอาชีพใด ครูเป็นผู้มีบทบาทในการแนะนำอยู่เป็นอันมาก เพราะครูสามารถช่วยแนะนำทั้งด้านการศึกษา การอาชีพ สุขภาพ ความประพฤติ การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ชูดิมา เจียมศิริ (2526 : 59 - 60) กล่าวถึง บทบาทครูในปัจจุบันว่ามีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัวปรับอารมณ์ให้สามารถเรียน ตลอดจนความอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข และบรรลุจุดประสงค์ของชีวิตนักเรียนได้ โดยครูควรมีบทบาทดังนี้

1. การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ภายในห้องเรียนไปจนถึงตำแหน่งที่นั่งเด็กภายในห้องเรียน ครูควรคิดถึงความรู้สึกของนักเรียนว่า ผู้ใดที่เด็กควรจะได้อยู่ใกล้หรือใครเป็นเพื่อนที่ดีของเด็ก เด็กมีปัญหาซึ่งควรจะได้อยู่ใกล้ชิดกับครูหรือเปล่า หรือสภาพใดที่จะช่วยให้การเรียนของเด็กดีขึ้น

2. การจัดตารางเรียน หรือกิจกรรมในห้องเรียน ครูควรจะให้เด็กมีโอกาสทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเรียนอะไร จะทำให้

- ก. เกิดการปรับตัวรับสิ่งที่เด็กจะต้องเรียน
- ข. ปรับตัวให้พร้อมที่จะเรียน
- ค. เตรียมรับสิ่งที่ครูคาดหวังจะให้เด็กทำให้สำเร็จ และทำออกมาได้ผลดี
- ง. เตรียมรับความผิดหวังในสิ่งที่เด็กไม่พร้อม และยังไม่ทำได้ดี

3. การช่วยเด็กในการเตรียมตัวเรียนและประสบผลดีในการเรียน การช่วยนี้อาจจะออกมาในรูปของอุปกรณ์การเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจมากขึ้น หรือหากเป็นเด็กโตครูอาจจะให้คำแนะนำที่จะเพิ่มความกระจำงในบทเรียนมากขึ้น

4. การช่วยให้เด็กทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียน หรือการทำงานของเด็กเอง โดยครูจะทำได้โดยเกิดจากการเปรียบเทียบกับผลการเรียนของเพื่อนร่วมชั้น หรือเปรียบเทียบดูความรู้นหน้าของการเรียนของเด็กโดยเทียบกับผลงานชิ้นก่อนของเด็ก การทำเช่นนี้จะเพิ่มกำลังใจให้เด็ก แต่การกระทำดังกล่าวครูพึงทำด้วยความละเอียดละออ ตั้งอกตั้งใจ อดทนและเต็มไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ

5. ครูเป็นผู้ชี้ขาดถึงความสำเร็จของเด็ก หรือให้ความกระจำงกับเด็กว่าสิ่งที่เด็กทำไปเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี เด็กทุกคนย่อมมีความต้องการจะประสบผลสำเร็จในการเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะแสดงความยินดี ภูมิใจในผลสำเร็จของเด็ก แม้ผลงานนั้นจะเป็นผลงานเพียงน้อยนิด แต่ครูพึงทำด้วยความจริงใจ และเสมอต้นเสมอปลาย

6. ทั้งครูและผู้ปกครองควรหาโอกาสตกลงกันว่า ต่างมีความคาดหวังในตัวเด็กอย่างไร ทั้งในด้านการเรียนและการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของเด็กเอง การไม่ได้มุ่งชี้ให้เด็กทราบว่าทั้งครูและผู้ปกครองต้องการอะไรจากเขา จะสร้างความไม่เข้าใจในบทบาทที่พึงกระทำของตนเอง และจากผลอันนี้จะทำให้เด็กเกิดความกดดันและคับข้องใจ

7. ควรอบรมนิสัยในการสร้างสมความอดทนต่อความพยายามมุนานะในการเรียน ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งความอดทนในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม การอบรมสั่งสอนควรมีการฝึกปรือทีละเล็กทีละน้อยทั้งจากครูและผู้ปกครอง การเตรียมเด็กให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ควรฝึกฝนอย่างยิ่ง การสร้างสมนิสัยดังกล่าวจะทำให้เด็กค่อย ๆ ทนความกดดันทั้งจากโรงเรียนและสังคมต่อไปภายหน้าได้ดี

8. ควรจัดให้มีการรักษาภูเกณฑที่เด็กและครูช่วยกันสร้างภายในห้องเรียน ควรให้

มีตามควรแก่วัยของเด็ก การทำเช่นนี้จะทำให้เด็กยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมรอบตนเองและสอนให้เด็กปรับตนเองทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจ รวมทั้งปรับการกระทำของตนเองให้ใกล้เคียงกับสภาพที่ผู้ใหญ่จะได้พบในชีวิตประจำวัน

9. การสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบ ควรมีการสอนให้เด็กเห็นผลของการกระทำต่าง ๆ เช่น ถ้าหนูขี้เกียจมาโรงเรียน ผลที่ตามมาคือหนูจะเรียนไม่ทันเพื่อน แต่การสร้างสถานการณ์ขึ้นนี้จะต้องระวังไม่ให้ออกมาในรูปของการขู่ให้กลัวแต่ประการใด การสอนเช่นนี้จะ เป็นเพียงการสอนเด็กให้เห็นผลของการกระทำของตน การเตรียมเด็กไว้ในสภาพเช่นนี้จะ เป็นการลดความกดดันของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กคาดการณืถูกจากผลของการกระทำของตน รวมทั้งสอนให้เด็กกระทำแต่สิ่งที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและต้องด้วยเหตุผล

10. ระเบียบและวินัยควรจะถูกกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างโดยผู้ใหญ่ ดังนั้นทั้งครู และผู้ปกครองควรมีการบอกเด็กให้ทราบอย่างชัดเจนว่าอะไรควรกระทำ อะไรไม่ควรกระทำ การลงโทษควรเป็นไปอย่างยุติธรรมและอย่างฉับพลัน ควรรับฟังคำชี้แจงของเด็ก และควรให้โอกาสแก่เด็กในการตั้งต้นใหม่

11. ความกลัวอย่างไม่มีเหตุผลมักจะเกิดขึ้นกับเด็ก ผู้ใหญ่ควรรับฟังหรือพยายาม วิเคราะห์การกระทำที่แสดงความกลัวของเด็กว่ามีเหตุจากอะไร ครูควรชี้แจงอย่างเข้าใจเหตุผล โดยพิจารณาจากอายุว่าจะรับฟังได้มากน้อยแค่ไหน การอธิบายการกระทำของมนุษย์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลจะช่วยขจัดความกลัวไปจากเด็กได้

12. ประการสุดท้าย เมื่อเด็กพบกับสภาวะความกดดัน อาจจะมาจากการหย่าขาดของบิดามารดา การตายจากของบุคคลในครอบครัว อุบัติเหตุหรือความเจ็บป่วย คำปลอบใจ การแสดงความเต็มอกเต็มใจช่วยเหลือ หรือการแสดงความเห็นอกเห็นใจจะช่วยลดความกดดัน และช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการปรับตัวกับสภาวะสังคมได้อย่างดี และดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จ

ประหยัด ทองมาก (2526 : 7 - 8) ให้ข้อคิดว่า แก่นสำคัญของการ เสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็กในโรงเรียน ให้เด็กมีความสุขและเรียนหนังสือได้ดีนั้น อยู่ที่วิถี ทางที่ครูจะปฏิบัติต่อเด็ก ช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับกิจกรรมในด้านการเรียน การแสดงความรัก ความอบอุ่นต่อเด็ก การช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดีและการเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่

เด็กแต่ละคน ฉะนั้นสิ่งที่ครูควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

1. เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก รักเด็ก เต็มใจที่จะดำเนินชีวิตร่วมกับเด็ก และเข้าใจว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของเด็ก ย่อมเนื่องมาจากมูลเหตุที่ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ เช่น "ทำไมเด็กจึงหนีโรงเรียน ทำไมเด็กจึงมาสาย ทำไมเด็กจึงหยีบของผู้อื่น" เรื่อง "ทำไม" เหล่านี้มีมูลเหตุจากตัวเด็กเองก็ได้ จากสิ่งแวดล้อม คือทางโรงเรียนและทางบ้านก็ได้ ฉะนั้นถ้าผู้ใหญ่เข้าใจก็จะช่วยแก้ปัญหาโดยจัดสถานการณ์ที่เหมาะสมแก่เด็กเสียใหม่
2. ยอมรับเด็กและเห็นค่าของเด็กในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และจะไม่ยอมทอดทิ้งเด็ก ไม่พึงปรารถนาหรือคิดว่าช่วยไม่ได้ ไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ
3. เข้าใจว่าเด็กไม่ซ้ำแบบกัน แม้แต่พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน เด็กย่อมแตกต่างกันทั้งรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ฯลฯ ซึ่งเป็นผลของกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม ความแตกต่างเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น
4. เข้าใจว่าเด็กแต่ละคนเป็นเอกัตบุคคล ฉะนั้นปัญหาของเด็กแต่ละคนจึงแตกต่างกันและวิธีแก้ปัญหาที่แตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์ของแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อครูจะได้เตรียมใจที่จะมีความรู้สึกเหมือนแม่หรือเหมือนมิตร ซึ่งเห็นใจในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก
5. จัดกระบวนการสอนการเรียนรู้ให้ถูกต้องตามหลักพัฒนาการ และรู้จักกลวิธีแนะนำและอบรมเด็กที่มีพื้นฐานทางครอบครัว ทางการเรียน ทางสังคมและทางอารมณ์ แตกต่างกัน เช่น เด็กที่มีพ่อแม่ยากจน เด็กที่มีพ่อแม่ไม่ปรองดองกัน เด็กที่เป็นพาลเกร เด็กที่เก็บตัว เด็กที่ขี้อาย เด็กเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยวิธีการช่วยเหลือแก้ไขแตกต่างตามลักษณะของแต่ละคน
6. ระลึกถึงความจริงว่า ไม่มีเด็กคนไหนสามารถถึงระดับพัฒนาการในเวลาเดียวกันและอย่างเดียวกันเด็กอื่น ฉะนั้นในการจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงควรจะได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย เพราะเด็กแต่ละคนย่อมได้รับผลประโยชน์จากกลวิธีต่างกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูในปัจจุบันได้มีบทบาทและความรับผิดชอบที่สังคมคาดหวังเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จากผลการสัมมนา เรื่อง บทบาทและสถานภาพของครู ของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2526 : 159 - 160) มีสาระสำคัญดังนี้

จากการศึกษาสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จริยธรรม คุณธรรม การปกครอง แผนพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ประเด็นสำคัญที่นิตยสารกลุ่มมีความเห็นตรงกัน คือ บทบาทของครูในด้านการสอน และความรับผิดชอบอย่างดีที่สุดต่อหน้าที่ครู มีอุดมการณ์ เห็นความสำคัญในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลดีต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติ เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคน บทบาทของครูจึงเป็นบทบาทที่สำคัญซึ่งประเทศชาติและสังคมพึงยอมรับ

สมหมาย สร้อยนาคนพงษ์ (2527 : 5) ได้ย้ำความสำคัญของ "ครู" ว่า หมายถึง "ผู้มีความหนักแน่น ผู้ควรเคารพ" ครูจะกระทำอย่างไร จะประพฤติอย่างไร สิ่งทั้งหลายที่ดั่งงามซึ่งครูจะต้องประพฤติ ปฏิบัติ ครูจะต้องมีวิญญูณแห่งความเป็นครูโดยแท้จริง ครูต้องมีจิตสำนึกว่าควรกระทำสิ่งใด ไม่ควรกระทำสิ่งใด เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและการศึกษาของชาติ อาทิเช่น มีความประพฤติมีวิญญูณด้วยการเรียนการสอน มีความห่วงใยและเอาใจใส่ ความเสียสละ รู้จักครองคน ครองตน ครองงาน มีความสามารถในการสอน สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติให้แก่เด็กได้ดี รู้จักทำหน้าที่ให้คำแนะนํา และแนะนํา ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียน

นอร์มัน เอ็ม โกเบล (Norman M. Kobel 2524 : 35) กล่าวถึง ความรับผิดชอบของครูมีมากกว่าการถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ครูต้องรับผิดชอบการสอนในลักษณะที่ว่าทำอย่างไรนักเรียนจึงจะหาความรู้ได้ หรือจะดูความเหมาะสมของความรู้ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนต่อหรือในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายหรือเปลี่ยนแปลงความคิด เพื่อจะได้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ครูจึงไม่ใช่แหล่งวิทยาการเท่านั้น แต่เป็นผู้แนะแนวทางแสวงหา วิทยาการเป็นผู้จัดหาโอกาสต่าง ๆ และเป็นผู้สอนและสร้างสมความคิดต่าง ๆ ความรู้ของครู ไม่ได้เป็นเครื่องปรุงแต่งการศึกษาของนักเรียน หรือเป็นความรู้ที่นักเรียนจะเอาไปใช้ได้เลย แต่ความรู้เป็นเพียงตัวกระตุ้นที่จะให้มีปฏิกริยาในการเรียนรู้ และให้มีความเจริญงอกงามในสภาวะที่ต้องอาศัยความสามารถของตนประกอบกับการเพิ่มพูนความรู้ ความรับผิดชอบในการพัฒนานักเรียนนั้น นอกจากพ่อแม่แล้ว ครูถือว่าสำคัญที่สุดเมื่อนักเรียนอยู่ในโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุดตรงไปจากพ่อแม่ และได้มีโอกาสศึกษาความเจริญเติบโตของเด็กอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับธรรมชาติ จิตใจ และความต้องการ ครูจึงเป็นบุคคลนอกครอบครัว ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ จิตใจ และความประพฤติของนักเรียนเป็นอันมาก การเรียนการสอน

ในสถาบัน มักจะเน้นหนักในสภาพที่เป็นอุดมการณ์มากกว่าในสภาพจริงของชีวิต ดังนั้นการ
แนะนำให้นักเรียนรู้จักสภาพจริงของชีวิต และวิชาชีพจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนต่อการพัฒนา
หลักสูตรและเป็นการกระตุ้นเตือนให้ชุมชนเอาใจใส่ต่อการให้การศึกษามากขึ้น

สรุปได้ว่าในบทบาทใหม่ครูทุกคนไม่ได้เป็นผู้มีเอกสิทธิ์ในการมีความรู้แต่ผู้เดียว
ในทางตรงกันข้ามครูต้องระลึกว่า ความรู้รอบตัวคน มีการแปรเปลี่ยนและท้าทายความเชื่อ
ของคนเราตลอดเวลาครูต้องตระหนักด้วยการมีชีวิตอยู่ในยุคนั้นก็คือ การต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
หน้าที่ของครูก็คือช่วยคนอื่น ๆ ให้รู้ข้อเท็จจริงนี้ด้วย การถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและได้ผลพร้อม
ชี้แนะและแนะแนวทางจึงเป็นงานสำคัญของครู และถ้าครูประจำทุกสาขาวิชาจะหันมาร่วมมือกัน
ช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด ก็จะช่วยยั้งช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

✓ 3.2 บทบาทของครูสังคมศึกษาในการแนะแนว

สุนทร สุนันทชัย (2514 : 116-117) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูสังคมศึกษาใน
การแนะแนวดังนี้ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ
ของโลกในปัจจุบัน ทำให้ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น งานของครูสังคมศึกษาก็คือ
การช่วยให้กุลบุตรธิดาได้เรียนรู้วิถีที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ท่ามกลางสภาพสิ่งแวดล้อม
ที่ผันแปรอยู่เสมอในปัจจุบัน และพร้อมกันนั้นเป็นการเตรียมตัวเด็กเพื่อให้สามารถที่จะดำเนิน
ชีวิตอย่างผู้ใหญ่ เป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคต ฉะนั้นครูสังคมศึกษาจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า
เพื่อความรับผิดชอบและหน้าที่อันยิ่งใหญ่ต่อสังคมที่จะสำเร็จลุล่วงสมความมุ่งหมาย ครูจะต้อง
ช่วยให้เด็กนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเลือกปรัชญาแห่งการดำรงชีวิตของตนเอง
และปลูกฝังให้มีทัศนคติที่ดีงาม มีความรับผิดชอบต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น เคารพ
ต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปของชุมชนต่าง ๆ มีความเข้าใจต่อสภาพการณ์
และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีทักษะในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และของผู้อื่น
ตลอดจนสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะ พร้อมกัน
นั้นก็ให้ความรู้ทางวิชาการ ซึ่งนักเรียนสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในระยะ
อีก 50 ปี หรือ 60 ปีข้างหน้าได้ด้วย เพื่อให้ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ต่อสังคมนี้สำเร็จลุล่วง
สมความมุ่งหมาย ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและความต้องการของสังคม
ครูจะต้องเข้าใจจิตวิทยาของเด็กวัยรุ่นและชบวนการเรียนรู้ (Process of Learning)
และที่สำคัญที่สุด คือ ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความชวนชวยหาความรู้ใส่ตนเพิ่ม

เติมตลอดเวลา พร้อมกันนั้นก็พยายามหาทางปรับปรุงวิธีการสอนของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และรู้จักเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ครูสังคมศึกษาจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าความมุ่งหมายโดยตรงของการสอนสังคมศึกษา คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปลูกฝังทัศนคติและอุปนิสัย การฝึกทักษะและการให้ความรู้ทางวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางสติปัญญาและทางสมอง

ลาโรซ บัวศรี และคณะ (2521 : 115 - 117) กล่าวถึงความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีขอบข่ายกว้างขวาง เป็นประโยชน์สำหรับครูที่จะสอนสังคมศึกษา นักกฎหมาย นักสังคมศาสตร์ วิชาสังคมศึกษาช่วยให้เราเข้าใจจิตใจผู้อื่น และร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม ช่วยให้บุคคลทุกอาชีพมีความกว้างขวางและสามารถเข้าใจวิวัฒนาการบ้านเมือง เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการทุกแขนงของโลก ปัจจุบัน ครูสังคมศึกษาอาจสอนสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ได้โดยง่าย เช่น การสอนแทรกการแนะนำอาชีพลงไป ในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีบทเรียนที่ว่าด้วยชุมชน ครูอาจแนะนำให้นักเรียนตระหนักในข้อเท็จจริงบางประการ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลในชุมชนมีอาชีพต่าง ๆ กัน ให้นักเรียนช่วยกันระบุนอาชีพต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชนว่ามีอะไรบ้าง (ในชั้นประถมก็อาจบอกชื่ออาชีพไม่มากนัก ส่วนในระดับมัธยมศึกษาอาจจะบอกได้กว้างขวางมากกว่า) แต่อาชีพมีการงานอย่างไร คนที่จะทำงานเช่นนั้นได้ก็ต้องมีลักษณะอุปนิสัยอย่างไร อาชีพแต่ละอย่างมีรายได้ได้อย่างไร มีข้อจำกัดอย่างไรบ้าง ในการสอนซึ่งสอดแทรกการแนะนำนี้อาจจะใช้วิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รายงานเรื่องอาชีพแต่ละอย่างด้วยปากเปล่า ชักถามให้ตอบ วาดภาพคนทำอาชีพต่าง ๆ พร้อมคำบรรยายหน้าที่การงาน บทบาทสมมติ (Role Play) เรื่องการปฏิบัติงานของอาชีพต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเป็นผู้แสดง

2. สังคมมีความต้องการบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ เป็นสัดส่วนกันตั้งแต่อาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ ต้องการการเล่าเรียนวิชาชั้นสูงนานปี จนถึงอาชีพที่ต้องการทักษะและความรู้ไม่มาก

3. อาชีพสุจริต เป็นอาชีพที่ชอบธรรม และควรแก่การยกย่อง ในที่นี้จะต้องมีการให้คำนิยามว่า อาชีพสุจริต คืออาชีพเช่นไร โดยระบุเป็นพฤติกรรมออกมาให้เห็นชัดเจนชี้ให้เห็นว่าเป็นอาชีพสุจริตแล้ว ไม่ควรจะต้องละเอียด

การสอนให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพตามที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยใช้วิธีสอดแทรก ลงไปในเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมนั้น อาจจะทำเป็นหน่วยหนึ่งให้เรียนเพิ่มเติมต่างหาก หรือจะไม่ แยกโดยเด็ดขาด แต่ให้สอดแทรกในเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วก็ได้

นิมมวล ทศวัฒน์ (2525 : 43) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครูสังคมศึกษา ไว้ดังนี้คือ บทบาทในการเรียนการสอนในห้องเรียน หน้าที่ของครูสังคมศึกษาจะต้องตระหนัก ถึงสภาพที่แท้จริงของสังคมไทยในปัจจุบัน จึงไม่ควรให้เห็นแต่ความรู้ในเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ต้องสอนให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคมด้วย และหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่าง มีระบบ เพื่อให้การสอนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับความรู้ทางทักษะ และ เจตคติที่ดีตามเป้าหมายของการสอนสังคมศึกษา และมีหลักสำคัญในการสอนดังต่อไปนี้

1. ครูจะต้องยึดนักเรียนเป็นหลักหรือศูนย์กลาง ซึ่งหมายถึงว่าการพิจารณาเนื้อหา ของบทเรียนก็ดี การจัดกิจกรรมเรียนการสอนก็ดี ควรให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะและ สภาพแวดล้อมของผู้เรียน

2. เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติหรือทำกิจกรรม และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจะต้องลดบทบาทของตนเองซึ่งแต่เดิมครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่นักเรียนฝ่ายเดียว มาเป็นผู้แนะนำแนะแนวและช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาเหล่านั้น การเรียนการสอน ควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ

เลียวนาร์ด เอส เคนเวอร์ธตี (Leonard S. Kenworthy 1962 : 355 - 357) แนะนำว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษามานานปี ควรสำรวจตนเองว่ามีคุณสมบัติเหมาะจะเป็น ครูสอนสังคมศึกษาเพิ่มขึ้นหรือน้อยลงเพียงใด และได้สรุปคุณสมบัติ 8 ประการที่ครูสอนสังคมศึกษา ที่ดีควรมี คือ

1. ความรู้ด้านเนื้อหา (Content)

ครูสอนสังคมต้องเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง ต้องอ่านมาก และหาโอกาสท่องเที่ยว ทั่วไปทั้งสถานที่ในและนอกประเทศ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ที่ตนได้รับ และพร้อมที่จะนำมาใช้การอ้างอิงประกอบในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความมั่นใจในตนเอง (Confidence)

ครูสอนสังคมต้องเป็นผู้มีความมั่นใจในตัวเองและในตัวนักเรียน อีกทั้งจะต้องเป็นผู้รู้ซึ่งถึงทั้งจุดอ่อนข้อบกพร่อง และความสามารถที่ตนเองมีอยู่ นอกจากนั้นยังต้องเป็นผู้ที่พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อนได้ตามลำพัง อีกทั้งต้องเป็นผู้มองเห็นคุณค่าของผู้อื่นด้วย

3. การให้ความเอาใจใส่ (Caring)

ครูที่ดีต้องให้ความเอาใจใส่แก่นักเรียนทั้งหญิงและชาย ทั้งที่เป็นกลุ่มและรายบุคคล จะต้องสามารถมีส่วนในการรับรู้ทั้งความมีชัยและความพ่ายแพ้ของนักเรียน การแสดงออกของนักเรียนเปรียบได้เช่นกับเต่าที่มันจะหดหัวเข้ากระดองเมื่อรู้สึกถึงภัยที่กำลังจะได้รับ และจะยืดตัวก็ต่อเมื่อแน่ใจว่าตนเองปลอดภัย ดังนั้นครูควรปลูกฝังความเชื่อถือ ให้ความมั่นใจแก่นักเรียนว่าครูนั้นพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา

4. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ (Communication)

ครูจำนวนมากที่มีความรู้ดี แต่ก็ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่แก่นักเรียนได้ ความสามารถในการถ่ายทอดนี้ จัดเป็นพรสวรรค์อย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดีครูทุกคนก็สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ได้ดีโดยอาศัยการหมั่นสังเกต จดจำการสอนที่ดี หาประสบการณ์ทางด้านการสอนหลาย ๆ ปี ก็จะทำให้เป็นครูที่สอนได้ดีเช่นกัน

5. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

ความคิดสร้างสรรค์ จัดเป็นสิ่งที่ครูสังคมศึกษาน่าจะทดลองทำ โดยที่เราจะยึดหลักของความเป็นไปในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ที่ประกอบด้วยความสุข ความทุกข์ การใช้เล่ห์อุบาย การได้รับความสำเร็จ ความล้มเหลว มาเป็นโครงสร้างเพื่อปรับแต่งในการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวาขึ้น โดยให้นักเรียนจำลองนำเอาเหตุการณ์ในสมัยต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์โดยคัดเลือกบางบทบาทบางตอนที่สำคัญและสามารถเข้าใจให้นักเรียนอยากจะทำ

6. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)

ครูที่ดีต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็นอยู่ตลอดเวลา ไม่เป็นผู้พอใจแต่เฉพาะความรู้ที่ตนมีอยู่เดิมเท่านั้น ต้องรู้จักคิด พลิ้วไหว และติดตามความรู้ต่าง ๆ ที่มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะเผยแพร่ความรู้ที่ตนมีอยู่แก่ผู้อื่นด้วย

7. การปฏิบัติ (Commitment)

ครูจะต้องเป็นผู้ที่ต้องการจะใช้ความรู้ของตนให้มีประโยชน์ต่อผู้อื่นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้สามารถเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพขึ้น อีกทั้งยังสามารถช่วยสังคมให้มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตขึ้น ครูต้องเป็นผู้ที่ทดลองปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งต้องมีการทดลองซ้ำ ๆ เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ และท้ายสุดต้องเป็นผู้ที่เน้นการดำรงชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตย

8. ความเป็นผู้มีอำนาจพิเศษ (Catalytic Power)

คุณสมบัติอันสุดท้ายของครูสังคมนิยมที่ดี คือ ต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจพิเศษที่สามารถทำให้ผู้ร่วมงานตลอดจนนักเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกรบกวน ถูกกระตุ้น ถูกรุกเร้าให้มีพลังกำลังใจในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อมาโต้ตอบแลกเปลี่ยนกัน อำนาจนี้ยังจะช่วยขจัดความกลัวความไม่แน่ใจแก่นักเรียน อีกทั้งช่วยทำให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของตนเอง ✓

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1967 : 19) เน้นว่า ครูสังคมนิยมที่ดีควรมีความสามารถในการสอน โดยพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาด้านความรู้ สามารถจดจำ และระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว
2. พัฒนาความสามารถ และทักษะที่สามารถที่จะหาข้อมูลและเทคนิคที่เหมาะสมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา หรือเผชิญกับประสบการณ์ใหม่
3. พัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึก ทำที่ อารมณ์ ค่านิยม ความซาบซึ้ง และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียน เพื่อที่จะส่งเสริมการดำเนินชีวิตประชาธิปไตย และช่วยให้นักเรียนพัฒนาแนวความคิดของตนเอง

โรเบิร์ต แอล ฟิชเชิล (Robert L. Fizzleil 1974 : 163)

กล่าวถึง การสอนให้เด็กรู้จักคิดในวิชาสังคมศึกษา

1. ครูต้องสอนให้นักเรียนรู้จักข้อเท็จจริง (Facts) หรือการค้นหาข้อระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ

2. แสดงถึงวิธีการวิจัยและการอธิบายโดยใช้หลักหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาประกอบ

เนื้อหาสาระที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย 2 ประการ คือ

1. จะต้องเป็นประโยชน์ และรวมประสบการณ์ในการคิดของแต่ละปัญหาที่นักเรียนจะต้องเผชิญกับมัน

2. เนื้อหาที่จะต้องทำให้นักเรียนสนใจ และสัมพันธ์กับปรัชญาการศึกษาทั่วไป

✓ โคล เอส เบรมเบค (Cole S. Brembeck 1974 : 477 - 481) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูสังคมศึกษาสรุปได้ว่า ครูควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

บทบาทในห้องเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่

1. บทบาทเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ครูจะเป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนกับวิชาที่สอน ครูจะต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการให้ประสบการณ์นักเรียน รู้จักการจัดห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพมีการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ในการสอน

2. บทบาทในการเป็นผู้สอน ครูจะต้องวัดผลการทำงานและความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน และให้คะแนนนักเรียน

3. บทบาทในการเป็นผู้รักษาระเบียบวินัย บรรทัดฐานของโรงเรียนและบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎที่วางไว้

4. บทบาทเป็นผู้ที่นักเรียนมีความไว้วางใจ ครูจะต้องเป็นผู้ที่นักเรียนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจและสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้

5. เป็นตัวแทนของลักษณะทางศีลธรรมของชนชั้นกลาง ครูจะเป็นเสมือนตัวแทนของชุมชนที่จะประสานค่านิยมศีลธรรมและการสมาคมในระดับอื่น ๆ ระหว่างนักเรียนกับชุมชน

6. เป็นที่ปรึกษาในการเรียนของนักเรียน

โดยสรุปบทบาทของครูสังคมศึกษาคือ ต้องตระหนักถึงการสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของสังคมไทยในปัจจุบัน จึงไม่ควรให้แต่เพียงความรู้ในเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ต้องสอนหรือชี้แนะให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคมด้วย และหาช่องทางแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีระบบ ทั้งโดยการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี ตามเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา จึงจะได้ชื่อว่าเป็นครูสังคมศึกษาแนวใหม่ ที่ต้องสอนและแนะแนวควบคู่กันไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการแนะแนวนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูในการแนะแนวนักเรียนในด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

ศิริลักษณ์ จินดากุล (2510 131 - 135) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการเลือกอาชีพและความมุ่งหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในพระนครกับต่างจังหวัด" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในพระนครกับต่างจังหวัด มีแนวคิดความมุ่งหวังและเกณฑ์ในการเลือกอาชีพอย่างไร รวมทั้งจะได้ศึกษาถึงประเภทโรงเรียนที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อ ปัญหาและความต้องการของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2509 จำนวน 1170 คน เป็นชาย 600 คน หญิง 570 คน เป็นโรงเรียนรัฐบาลชาย 4 หญิง 4 โรงเรียน ในจังหวัดพระนครและโรงเรียนชายหญิงประจำจังหวัดเชียงใหม่ สงขลา อุบลราชธานี ใช้แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและตอบโดยเสรีจำนวน 36 ข้อ ได้นำมาวิเคราะห์ผลโดยคิดเป็นร้อยละและเสนอในตาราง ผลการวิจัยพบว่า

1. อาชีพที่นักเรียนในพระนครกับต่างจังหวัดเลือกแตกต่างกันทั้งชายและหญิงเกณฑ์ที่ใช้เป็นเครื่องตัดสินในการศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพนั้นคือ ความถนัดในวิชาที่เรียนและคะแนน

จากการสอบ สำหรับประเภทโรงเรียนที่นักเรียนชายและหญิงทั้งหมดต้องการศึกษาต่อมากที่สุดคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และโรงเรียนฝึกหัดครูตามลำดับ

2. ปัญหาที่นักเรียนชายและหญิงประสบมากที่สุดคือ ขาดแคลนทุนทรัพย์และระดับสติปัญญาต่ำ

3. ความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุดของนักเรียนชายหญิงทั้งในพระนครและต่างจังหวัด ต้องการให้ครูได้มีบทบาทและความรับผิดชอบในด้านการแนะแนว การศึกษา อาชีพ การปรับตน และต้องการให้โรงเรียนจัดบริการแนะแนวขึ้นในโรงเรียน

ศักดิ์สิทธิ์ ชัดติยาสุวรรณ (2518 : 71 - 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมแบบประสม ประเภทสหศึกษา ในภาคกลางของประเทศไทย" เพื่อสำรวจลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ นักเรียนชั้น ม.ศ. 1 - 5 จำนวน 1,095 คน เป็นนักเรียนชาย 534 คน นักเรียนหญิง 561 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ตอนคือ ใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสถานการณ์ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ไคสแควร์ (Chi-Square) ส่วนผลการประเมินค่าความสำคัญของลักษณะที่นักเรียนเลือกวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ก. โดยทั่วไปแล้วนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่มีลักษณะเป็นผู้ที่เก็บปัญหาของนักเรียนไว้เป็นความลับ เป็นผู้ใหญ่เพศหญิงอายุเกิน 30 ปี เป็นผู้มีเหตุผล มีความรอบรู้เฉลียวฉลาด ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินความสำคัญของลักษณะผู้ให้คำปรึกษา และแนวที่นักเรียนเลือกในสถานการณ์ทั่วไป จัดอันดับความสำคัญได้ดังนี้ ลักษณะเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้ การเก็บปัญหาของนักเรียนไว้เป็นความลับ วิธีการให้คำปรึกษา การให้นักเรียนเข้าพบ ลักษณะเกี่ยวกับวัย อายุ เพศ การแต่งกาย เมื่อแยกศึกษาตามเพศปรากฏว่านักเรียนชาย หญิง ต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่เป็นเพศเดียวกับตน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนหญิงต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่เก็บปัญหานักเรียนไว้เป็นความลับมากกว่านักเรียนชาย การเลือกลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวดังกล่าวทั้ง 2 ลักษณะ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.01 ส่วนลักษณะอื่น ๆ นักเรียนทั้งชายหญิงเลือกคล้ายคลึงกัน

ข. โดยทั่ว ๆ ไปสถานการณ์ปัญหาที่มีผลต่อการเลือกลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ปัญหาในการเรียน ในครอบครัว การศึกษาต่อ และการเลือกอาชีพ นักเรียนเลือกลักษณะผู้ให้คำปรึกษาโดยเน้น วัย อายุ การแต่งกาย และการเก็บรักษาความลับ พบความแตกต่างในการเลือกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จำรัส ดวงสุวรรณ (2520 : 98 - 107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาคุณลักษณะของนักแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง" เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา จำนวน 485 คน จากวิทยาลัยครูส่วนกลาง 6 วิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 60 ข้อ เกี่ยวกับคุณลักษณะ 7 ด้านคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านประสบการณ์ในการสอนการแนะแนวและการดำเนินชีวิต ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้เกี่ยวกับการสอนและการแนะแนว ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านทักษะในการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา มีความต้องการสอดคล้องกัน ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของครูที่มีความรับผิดชอบในการแนะแนวคือ มีความจริงใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ สุขุม รอบคอบ สุภาพอ่อนโยน รักษาความลับและไว้ใจได้ มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง เคยทำหน้าที่อาจารย์ฝ่ายปกครองหรืออาจารย์ที่ปรึกษามาแล้ว มีทักษะในการถาม การฟัง การพูด มีทักษะในการแก้ไข้ปัญหา รู้กลวิธีการแนะแนว มีความรู้จิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ปรากฏว่า นักศึกษามีความต้องการนักแนะแนวที่แต่งกายเหมาะสม มีทักษะในการใช้เครื่องมือในการแนะแนว ทักษะในการค้นคว้าวิจัย รวบรวมละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาต่อ ระบบการเรียนการสอน และมีประสบการณ์ในการสอนการแนะแนว ทและการดำเนินชีวิตมากกว่า

นรินทร์ อิมเพิ่มพูน (2522 . 62 - 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจ

วิธีการ ที่ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครปฐมใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนตามการรับรู้ของครู” เพื่อสำรวจถึงวิธีการที่ครูใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐมจาก 24 โรงเรียน จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่สร้างเป็นสถานการณ์จำนวน 30 พฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ครูในกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้วิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาตามลำดับมากน้อยดังนี้ คือ วิธีการทำโทษทางวาจา วิธีการไม่ทำโทษ วิธีการทำโทษทางกาย วิธีการทำโทษทางสังคมและไม่แก้ปัญหา ครูเพศชายและเพศหญิงครูที่มีวุฒิต่างกัน และประสบการณ์สอนต่างกัน ใช้วิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กุสุมา สายสนธิ (2522 : 77 - 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษา" เพื่อศึกษาถึงลักษณะของบุคคลที่วัยรุ่นต้องการจะปรึกษา เมื่อมีปัญหา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียน ม.ศ.3, 5 จำนวน 305 คน ชาย 163 คน หญิง 142 คน จากโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยลักษณะบุคคล 40 ลักษณะ และปัญหา 6 ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหมุนแกนตัวประกอบแบบออธอกอนอล ด้วยวิธีแวนแมกซ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการปรึกษาเมื่อมีปัญหาด้านจิตใจ มี 5 กลุ่มลักษณะคือ ลักษณะทางสติปัญญา คุณธรรมและความประพฤติ ความมั่นคงทางอารมณ์และการรู้จักควบคุมตนเอง และลักษณะที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ
2. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษาเมื่อมีปัญหาเรื่องเพศ และการสมาคม มี 4 กลุ่มลักษณะคือ ความมั่นคงทางอารมณ์และการรู้จักควบคุมตนเอง ลักษณะท่าทางลักษณะที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ และลักษณะทางอารมณ์
3. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษาเมื่อมีปัญหาอนาคต อาชีพ และการศึกษา มี 3 กลุ่มลักษณะคือ ลักษณะท่าทาง คุณธรรมและความประพฤติ และมนุษยสัมพันธ์
4. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษาเมื่อมีปัญหาบ้านและความสัมพันธ์ในครอบครัว มี 3 กลุ่มลักษณะคือ ลักษณะท่าทาง ความสามารถในการช่วยเหลือ และลักษณะทางสติปัญญา

5. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษา เมื่อมีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน มี 3 กลุ่มลักษณะคือ คุณธรรมและความประพฤติ ลักษณะท่าทาง และลักษณะที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

6. ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษา เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับครูและโรงเรียน มี 3 กลุ่มลักษณะคือ มนุษยสัมพันธ์ ลักษณะที่น่านับถือ และลักษณะที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

โดยสรุป เมื่อพิจารณาเป็นส่วนรวมแล้ว ลักษณะทั่วไปที่เด็กวัยรุ่นต้องการที่มีความรับผิดชอบในการแนะนำ และให้คำปรึกษาในด้านการศึกษา อาชีพ พัฒนาบุคลิกภาพที่มีความสำคัญเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ ลักษณะท่าทาง คุณธรรมและความประพฤติ และลักษณะที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

คงศักดิ์, สังฆมานนท์ (2523: 80 - 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)" จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน และเพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนของครูสังคมศึกษา ชั้น ม.1 กลุ่มตัวอย่าง ครูสังคมศึกษาชั้น ม.1 ในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 40 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 40 โรงเรียนในส่วนกลาง เครื่องมือที่ใช้ แบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ของ แพลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) และแบบสอบถามความคิดเห็นซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ

- (ก) พฤติกรรมครูมีมากกว่าพฤติกรรมนักเรียน
- (ข) ครูให้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม
- (ค) ครูใช้พฤติกรรมคำถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง
- (ง) นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมตอบสนอง
- (จ) ความเจียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีน้อยกว่าความเจียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์

2. ครูที่มีวุฒิ ประสบการณ์ทางการสอนและสภาพการสมรสต่างกัน ใช้พฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ครูสมรสแล้วมีแนวโน้มในการส่งเสริมวิจารณ์และ

ความคิดเริ่มสร้างสรรค์แนะแนวทางการศึกษาแก่เด็กมากกว่าครูโสด วิธีการสอนที่ครูใช้มากคือ วิธีสอนแบบครูอธิบายประกอบการชี้แนะแนวทาง แล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน วิธีสอนที่ครูใช้น้อยคือ วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น ครูบอกให้นักเรียนจดตาม ครูให้นักเรียนรายงาน หรืออภิปราย

บุบผา นวลละออ (2525 : 141 - 155) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมโดยการสอนในห้องเรียน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการมีปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาเรียนเปรียบเทียบระหว่างครูโรงเรียนรัฐบาล ราษฎร์ และโรงเรียนในเครือศาสนา กลุ่มตัวอย่างประชากร ครูสังคมศึกษาจำนวน 450 คน จากโรงเรียนรัฐบาล ราษฎร์ เครือศาสนาประเภทละ 15 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิดโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t-test) นำข้อมูลมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

ก. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามประเภท เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรม โดยการสอนในห้องเรียนในเรื่องต่อไปนี้คือ การสอนในเรื่องวิชาจริยธรรมโดยตรง และการสอนสอดแทรกกับวิชาอื่นในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา การจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องสอนตามหลักสูตรการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรม การใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล ปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามประเภทมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามประเภท เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการมีปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการใช้แรงจูงใจเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาจริยธรรมปรากฏว่าครูสังคมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามประเภท มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

มานิตย์ แก้วปู้ (2526 : 99 - 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของ

ครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษา ในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับบทบาทครูสังคมในการพัฒนานักเรียนดังกล่าว ตัวอย่างประชากร ครูสังคมศึกษา 200 คน ผู้บริหารโรงเรียน 200 คนในเขตการศึกษา 1 จากโรงเรียน 40 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ แบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t-test) แล้วเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในด้านความมีวินัยในตนเองโดยเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยบทบาทด้านการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมัธยมศึกษามีวินัยในตนเองในด้านมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีเหตุผล มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีความอดทน มานะพยายาม มีความกล้าหาญ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี วางตัวเหมาะสมตามวาระและโอกาส รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม ให้ความร่วมมือกับส่วนรวมและบทบาทนอกเหนือการสอนด้านกิจกรรม ด้านความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ด้านบุคลิกภาพและการวางตัว และด้านการให้คำปรึกษาหารือ ชี้แนะแนวทางและความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

เอ็ดเวิร์ด ฟรานซิส เจนกินส์ (Edward Francis Jenkins 1971 : 3030) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " An Analysis of Student, Teacher and Parent Ratings of The Guidance and Counseling Program in the Spokane, Washington Junior and Senior High schools " จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อที่จะประเมินผลความมีประสิทธิภาพของโครงการให้คำปรึกษาและแนะแนวของโรงเรียนมัธยม Spokane โดยลักษณะแต่ละอย่างของการแนะแนวและการให้คำปรึกษาที่นำมาวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์ในงานแนะแนว 4 ด้านคือ

1. การแนะนำการศึกษาและอาชีพ
2. การให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว (พัฒนาตนเอง)
3. การแนะนำการประเมินผลตนเอง
4. การให้คำปรึกษาส่งต่อไปยังผู้อำนวยการพิเศษ

ข้อมูลใช้แบบสอบถาม 3 แบบ จำนวน 1855 ฉบับ จากการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียน 1424 คน ครู 188 คนและผู้ปกครอง 243 คน ใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลวิจัยพบว่า

ก. ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1. นักเรียนชายและหญิงต้องการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องวิชาการอาชีพ และการประเมินผลแต่ละบุคคล
2. นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า เขามักได้รับความช่วยเหลือจากผู้แนะนำเท่าที่ควรในด้านวิชาชีพแนะนำอาชีพและการพิจารณาตนเอง
3. นักเรียนพอใจมากที่ได้รับความช่วยเหลือจากครูทุกคน ที่ให้คำแนะนำและปรึกษาทางสังคมส่วนตัวของเขา
4. นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ทุกรูปแบบควรจะนำมาปรึกษาผู้แนะนำได้
5. มีนักเรียนที่มีใฝ่ฝันเข้ามหาวิทยาลัย และนักเรียนชายจำนวนมาก ต้องการห้บริการแนะนำมากกว่านักเรียนที่มุ่งศึกษาต่อเข้ามหาวิทยาลัย

ข. ความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษา

1. ครูส่วนมากพอใจที่จะช่วยเหลือนักเรียน ที่มาขอคำแนะนำและให้คำปรึกษาหารือในด้านต่าง ๆ
2. ครูกลุ่มน้อยชี้ให้เห็นว่านักเรียนนั้นได้รับความช่วยเหลือในด้านการศึกษาและอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพเท่าที่ควร
3. ครูส่วนมากมีความเห็นว่า ผู้ให้คำปรึกษายังไม่มีความพอหรือมีความรู้พอที่จะให้การแนะนำ
4. ครูส่วนมากชี้ให้เห็นว่า ผู้แนะนำและนักเรียนนั้นควรจะปรึกษาหารือกัน

ได้ทุกหัวข้อของปัญหา

ค. ความเห็นของผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองจำนวนมากให้ความเห็นว่า ทั้งตัวเขาและนักเรียนเองมิเคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้การแนะแนว
2. ผู้ปกครองส่วนมากมีความเห็นว่า บุตรของตนเฝ้าฟังใจเกี่ยวกับโครงการการศึกษาต่อหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว
3. ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ควรมีบทบาททั้งการเรียนการสอนและการแนะแนววิชาการ อาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพแก่นักเรียนและผู้ปกครองด้วย

เจอร์าลด์ เอแลน เฮลเลอร์ (Gerald Alan Heller 1974 : 2207 A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง " An Examination of the Ex-tent to which Trends in Social Studies Education are Incorporated into Social Studies Methods Courses in the United States " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะหาแนวโน้มและแนวความคิดใหม่ ๆ ซึ่งปรากฏในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในช่วงระหว่าง 20 ปีที่ผ่านมา สํารวจแนวโน้มและแนวความคิดใหม่ ๆ ดังกล่าวว่า ได้บูรณาการในวิธีสอนระดับมัธยมศึกษาที่กำลังใช้สอนอยู่ในปัจจุบันนี้หรือไม่

วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสร้างเกณฑ์ชี้บ่งแนวโน้มและแนวความคิดใหม่ ๆ ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและลักษณะเฉพาะ อีกส่วนหนึ่งเป็นการสร้างแบบสอบถามเพื่อสํารวจแนวโน้มและแนวความคิดใหม่ของรายวิชาวิธีสอนระดับมัธยมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ และแบบสอบถามนี้ได้ส่งไปยังโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ๆ จำนวน 300 โรงเรียน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 61.00 สำหรับข้อมูลที่ได้นั้นทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความเที่ยงได้เท่ากับ .77 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) การใช้เกณฑ์ที่ระบุเป็นเชิงปฏิบัติจัดแนวโน้มในวิชาสังคมศึกษาเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้และประสบผล คือ

1.1 พบว่ามีแนวโน้มสำคัญของการสอนวิชาสังคมศึกษา 6 ประการที่ได้ผล

1. มีการใช้กระบวนการสืบสอบในการเรียนการสอน
2. มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมเพื่อตรวจสอบและพัฒนา ระบบค่านิยม การนำจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวมา ประกอบในการสอน
3. มีการศึกษาแยกรายวิชาในศาสตร์แขนงสังคมศาสตร์
4. มีการรวบรวมเอาปัญหาเชิงโต้แย้งเข้าในเนื้อหาของวิชาด้วย
5. มีการให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องการสอนประกอบการ แนะแนวทางการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ
6. มีการใช้เกมและสถานการณ์จำลองในห้องเรียนด้วย

2) แนวความคิดใหม่ในรูปการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ปรากฏ คือ

- 2.1 มีการเสนอเนื้อหาวิชาในรูปโปรแกรม
- 2.2 มีการสอนโดยใช้แบบครูเป็นคณะ และการสอนเป็นรายบุคคล
- 2.3 มีการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมของโลก ตลอดจนอาชีพในชุมชนและ ห้องถิ่น

3) คุณสมบัติทางวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการนำความรู้วิชาชีพมาใช้และความยินยอมของอาจารย์ผู้สอนในเรื่องแนวโน้ม และแนวความคิดใหม่ ๆ

4) ลักษณะบางประการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกันทั้งความเห็นห้องยินยอมของผู้สอนกับการนำเอาไปปฏิบัติในวิชาวิธีสอน

จอห์นสัน เออเนสท์ (Johnson Ernest 1975 : 3415 A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง " A Program of Public School Guidance Service for the National School System of Ghana " โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาการใช้หลักสูตรใหม่ที่นำเอาวิชาชีพมาใช้ควบคู่กับวิชาสามัญ ตลอดจนนักเรียนมีปัญหาการเลือกเรียน วิชาชีพและวิชาสามัญ เมื่อจบการศึกษาก็ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมในประเทศ Ghana ใช้แบบสอบถามประเมินค่ารวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ผลการ

วิจัยพบว่า

1. ตลาดแรงงานด้านอุตสาหกรรมในประเทศกานา ชับซ้อนมีผลทำให้นักเรียนประสบปัญหาในการเลือกอาชีพ
2. นักเรียนส่วนมากต้องการแนะแนวหลายทาง แต่การแนะแนวเท่าที่เป็นอยู่นั้นไม่พอกับความต้องการของนักเรียน
3. นักเรียนส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับชีวิตในโรงเรียน ปัญหาอาชีพ การพัฒนาตนเองและมีปัญหาสุขภาพ
4. นักเรียนประมาณ 78% ต้องการครูผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคคลพิเศษที่ทางโรงเรียนจะจัดให้ เพื่อเขาจะได้ปรึกษาปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะ

จากการวิจัยดังกล่าว ในประเทศกานาจึงก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูประจำวิชา ครูที่ปรึกษา ผู้บริหาร ครูแนะแนวในโรงเรียน โดยแนะแนวควบคู่ไปกับการเรียนการสอน และในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเรื่องการแนะแนวการศึกษา อาชีพ การพัฒนาตนเอง การแนะแนวด้านสุขภาพ

จรรยา กูมมี (Charoon Koonmee 1977 : 2686 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A Comparative Study of the Competencies of Prospective Secondary School Social Studies Teachers in the United States and Thailand" เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย วิจัยโดยวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรฝึกหัดครู งานวิจัยและบทความ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพของครูสังคมศึกษาที่ควรจะมีคือ ประสบการณ์ในการวิจัย มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาและค่านิยมที่ขัดแย้งกัน มีความรู้พื้นฐานกว้าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์และสังคม มีความคล่องตัวในการสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง มีความสามารถในการชี้แนะแนวทางและกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ด้านทฤษฎีการเรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ได้ สามารถใช้เทคนิคการแนะแนวและการประเมินผลได้ดี

มาร์ธา ไวน์ เฮนเดอร์สัน (Martha Vines Henderson 1978 : 3524 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Teaching Competencies and the Social Studies Cooperating Teachers " โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถภาพการสอนของกลุ่มอาจารย์ที่เลี้ยงวิชาสังคมศึกษา ในรัฐหลุยส์เซียน่าเหนือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหลักสูตรสังคมศึกษาใหม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการออกแบบสอบถาม กับการสังเกตการเรียนการสอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัย และอาจารย์ที่เลี้ยง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของครูเกี่ยวกับวิธีการสอนการแนะแนว ประกอบ และเทคนิคแบบใหม่มีจำกัด การสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน ทำให้รู้ว่าครูมักใช้วิธีการสอนผิด ๆ เช่นการใช้คำถาม มหาวิทยาลัยและโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีประสบการณ์ทางการศึกษา อาชีพ ตลอดจนให้รู้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มเติม

จากการค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้องทั้งของในประเทศและต่างประเทศดังกล่าว มาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า เรื่องที่ทำกรวิจัยมาแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกอาชีพและความมุ่งหวังของนักเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียน ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับบาทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมและในด้านความมีวินัยในตนเอง นอกจากนี้เป็นเรื่องสมรรถภาพในการสอนของครูสังคมศึกษา และความสัมพันธ์ของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการแนะแนวให้คำปรึกษาในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

